

LIETUVOS RESPUBLIKOS
GAMTINIŲ DUJŲ
ĮSTATYMAS

2000 m. spalio 10 d. Nr. VIII-1973
Vilnius

Nauja įstatymo redakcija nuo 2011-08-01:

Nr. [XI-1564](#), 2011-06-30, Žin., 2011, Nr. 87-4186 (2011-07-14)

PIRMASIS SKIRSNIS
BENDROSIOS NUOSTATOS

1 straipsnis. Įstatymo paskirtis

1. Šis įstatymas nustato su gamtinių dujų perdavimu, skirstymu, laikymu, skystinimu ir tiekimu susijusius santykius. Šiame įstatyme įtvirtinamos taisyklės, susijusios su gamtinių dujų sektoriaus organizavimu ir funkcionavimu, gamtinių dujų patekimu į rinką, taip pat gamtinių dujų perdavimo, skirstymo, laikymo, skystinimo ir tiekimo licencijų, licencijų verstis rinkos operatoriaus veikla išdavimo kriterijai ir tvarka. Šis įstatymas taip pat nustato priemones, skirtas tinkamam gamtinių dujų tiekimo patikimumo lygiui užtikrinti ir bendrajai Europos Sąjungos vidaus rinkai kurti. Šio įstatymo nuostatos, taikomos veiklai, susijusiai su gamtinėmis dujomis, įskaitant suskystintas gamtines dujas, taip pat nediskriminuojant taikomos ir veiklai, susijusiai su biodujomis, iš biomasės pagamintomis dujomis ar kitų rūšių dujomis, jeigu tik šias dujas galima techniškai ir saugiai įleisti į gamtinių dujų sistemą ir ją transportuoti. Šio įstatymo nuostatos netaikomos biodujų gamybos skatinimo priemonėms, nustatytoms Lietuvos Respublikos atsinaujinančių išteklių energetikos įstatyme.

2. Šio įstatymo tikslas – sukurti konkurencingą, ekonomiškai pagrįstą ir patikimą gamtinių dujų rinką, užtikrinančią vartotojų galimybę laisvai pasirinkti gamtinių dujų tiekėją ir garantuojančią veiksmingą vartotojų ir rinkos dalyvių teisių ir teisėtų interesų apsaugą.

3. Šio įstatymo nuostatos yra suderintos su šio įstatymo priede nurodytais Europos Sąjungos teisės aktais.

2 straipsnis. Pagrindinės šio įstatymo sąvokos

1. **Buitinis gamtinių dujų vartotojas** (toliau – **buitinis vartotojas**) – fizinis asmuo, perkantis gamtines dujas asmeninėms, šeimos ar namų ūkio reikmėms, nesusijusioms su ūkine komercine ar profesine veikla.

2. **Didmeninis gamtinių dujų vartotojas** (toliau – **didmeninis vartotojas**) – asmuo, išskyrus perdavimo sistemos operatorių ar skirstymo sistemos operatorių, perkantis gamtines dujas perparduoti.

3. **Energetikos reguliavimo institucijų bendradarbiavimo agentūra** – agentūra, įkurta 2009 m. liepos 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. 713/2009, įsteigiančiu Energetikos reguliavimo institucijų bendradarbiavimo agentūrą (OL 2009 L 211, p. 1).

4. **Gamtinės dujos** – iš žemės gelmių išgaunamų angliavandenilių mišinys, kuris normaliomis sąlygomis yra dujinės būsenos, taip pat suskystintos gamtinės dujos, biodujos, dujos, pagamintos iš biomasės, ir kitos nustatytus reikalavimus atitinkančios dujos, kurios gali būti tiekiamos į gamtinių dujų sistemą arba ją transportuojamos.

5. **Gamtinių dujų birža** – didmeninės prekybos gamtinėmis dujomis sistema, organizuojama rinkos operatoriaus Prekybos gamtinėmis dujomis taisyklėse nustatyta tvarka ir sąlygomis.

6. **Gamtinių dujų gavybos tinklas** (toliau – **gavybos tinklas**) – vamzdynas ar vamzdynų tinklas, eksploatuojamas ir (arba) įrengtas kaip naftos ar gamtinių dujų gavybos objekto dalis arba

naudojamas gamtinėms dujoms perduoti iš vieno ar kelių tokių objektų į perdirbimo gamyklą, galutinį pakrantės terminalą arba kitą terminalą.

7. **Gamtinių dujų įmonė** – asmuo, kuris verčiasi bent viena iš šių veiklos rūšių: gamtinių dujų gavyba, perdavimu, skirstymu, skystinimu, tiekimu ir laikymu ir yra atsakingas už susijusius su šių rūšių veikla komercinius, techninius ir (arba) eksploataavimo įpareigojimus.

8. **Gamtinių dujų įmonių paslaugos** – gamtinių dujų įmonių teikiamos paslaugos sistemos naudotojams ir gamtinių dujų vartotojams: gamtinių dujų perdavimas, skirstymas, skystinimas, laikymas, vartotojų sistemų prijungimas, balansavimas ar kitos su gamtinėmis dujomis susijusios paslaugos.

9. **Gamtinių dujų kainų reguliavimo periodas** – penkerių metų laikotarpis, kuriam yra nustatoma reguliuojamos gamtinių dujų kainos viršutinė riba ir principai, kuriais remiantis šios kainos viršutinė riba gali būti koreguojama iki reguliavimo periodo pabaigos.

10. **Gamtinių dujų laikymas** – gamtinių dujų sandėliavimas gamtinių dujų saugykloje.

11. **Gamtinių dujų laikymas vamzdyne** – suslėgtų gamtinių dujų laikymas jų perdavimo ir skirstymo sistemoje, išskyrus laikymą įrenginiuose, skirtuose perdavimo sistemos operatoriams, atliekantiems savo funkcijas.

12. **Gamtinių dujų laikymo sistemos operatorius** (toliau – **laikymo sistemos operatorius**) – asmuo, kuris verčiasi gamtinių dujų laikymo veikla ir yra atsakingas už gamtinių dujų saugyklos eksploatavimą.

13. **Gamtinių dujų perdavimas** (toliau – **perdavimas**) – gamtinių dujų transportavimas, išskyrus tiekimą, sistema, kurią paprastai sudaro aukšto slėgio vamzdynai, išskyrus gavybos tinklą ir aukšto slėgio vamzdynų dalį, daugiausia naudojamą paskirstyti gamtines dujas vietoje, siekiant pristatyti jas gamtinių dujų vartotojams.

14. **Gamtinių dujų perdavimo sistema** (toliau – **perdavimo sistema**) – aukšto slėgio vamzdynai ir įrenginiai, įskaitant gamtinių dujų skirstymo stotis, dujoms iš įmonių, suskystintų gamtinių dujų sistemų perduoti į gamtinių dujų saugyklas, skirstomuosius dujotiekius arba į dujas naudojančius įrenginius, taip pat statiniai ir priemonės šiems vamzdynams veikti. Perdavimo sistema taip pat vadinama magistraliniu dujotiekiu.

15. **Gamtinių dujų perdavimo sistemos operatorius** (toliau – **perdavimo sistemos operatorius**) – asmuo, kuris licencijoje nurodytoje teritorijoje verčiasi gamtinių dujų perdavimo veikla ir yra atsakingas už šių dujų perdavimo sistemos eksploatavimą, techninės priežiūros užtikrinimą, prireikus – už jos plėtrą konkrečioje teritorijoje ir sujungimą su kitomis sistemomis bei už tai, kad būtų užtikrintas ilgalaikis sistemos pajėgumas patenkinti pagrįstus gamtinių dujų transportavimo poreikius.

16. **Gamtinių dujų perdavimo sistemos savininkas** – asmuo, kuriam nuosavybės teise priklauso gamtinių dujų perdavimo sistema (magistralinis dujotiekis).

17. **Gamtinių dujų perdavimo sistemos valdytojas** – asmuo, kuris valdo gamtinių dujų perdavimo sistemą (magistralinį dujotiekį) kitais negu nuosavybės teisė teisėtais pagrindais.

18. **Gamtinių dujų pristatymo vieta** – vieta, kurioje baigiasi gamtinių dujų perdavimas magistraliniu dujotiekiu ar skirstymas skirstomuoju dujotiekiu ir kurioje perdavimo ar skirstymo sistemos operatorius pateikia gamtines dujas sistemos naudotojui ar gamtinių dujų vartotojui.

19. **Gamtinių dujų rinka** – asmenų, vykdančių gamtinių dujų gavybą, perdavimą, skirstymą, tiekimą, skystinimą ir laikymą, santykių visuma, apimanti didmeninę ir mažmeninę prekybą gamtinėmis dujomis, paslaugų teikimą ir pagrįsta teisėtumo ir lygiateisiškumo principais bei reguliuojamojo trečiųjų asmenų dalyvavimo transportuojant gamtines dujas principu.

20. **Gamtinių dujų rinkos finansinė priemonė** – finansinė priemonė, nurodyta Lietuvos Respublikos finansinių priemonių rinkų įstatymo 3 straipsnio 4 dalies 5, 6, 7 punktuose, jeigu ta priemonė susijusi su gamtinėmis dujomis.

21. **Gamtinių dujų rinkos operatorius** (toliau – **rinkos operatorius**) – asmuo, organizuojantis prekybą gamtinėmis dujomis gamtinių dujų biržoje ir turintis šios veiklos licenciją.

22. **Gamtinių dujų saugykla** (toliau – **saugykla**) – gamtinių dujų įmonei nuosavybės teise priklausančio ir (arba) jos eksploatuojamas įrenginys gamtinėms dujoms laikyti, įskaitant įrenginius suskystintoms gamtinėms dujoms laikyti, išskyrus tuos įrenginius ar įrenginių dalį, kurie naudojami gavybos operacijoms vykdyti, ir įrenginius, skirtus vien tik perdavimo sistemos operatoriams, atliekantiems savo funkcijas.

23. **Gamtinių dujų sektorius** – energetikos sritis, apimanti gamtinių dujų gavybą, perdavimą, skirstymą, tiekimą, didmeninę ir mažmeninę prekybą, skystinimą, laikymą ir tranzitą.

24. **Gamtinių dujų sistema** – gamtinių dujų įmonei nuosavybės teise priklausantys ir (ar) gamtinių dujų įmonės valdomi magistraliniai dujotiekiai, skirstomieji dujotiekiai, suskystintų gamtinių dujų įrenginiai ir (arba) gamtinių dujų saugyklos, gamtinių dujų laikymo vamzdyne įrenginiai ir įrenginiai papildomoms paslaugoms teikti bei susijusių įmonių įrenginiai, kurie reikalingi suteikiant teisę naudotis perdavimo, skirstymo ir suskystintų gamtinių dujų sistema.

25. **Gamtinių dujų sistemos balansavimas** (toliau – **sistemos balansavimas**) – pristatomo ir paimamo gamtinių dujų kiekio perdavimo ir (ar) skirstymo sistemose išlyginimas.

26. **Gamtinių dujų sistemos naudotojas** (toliau – **sistemos naudotojas**) – su gamtinių dujų sistemos operatoriumi sudaręs sutartį asmuo, kuris tiekia gamtines dujas į sistemą arba kuriam jos tiekiamos iš sistemos.

27. **Gamtinių dujų sistemos pajėgumai** (toliau – **sistemos pajėgumai**) – didžiausias gamtinių dujų srautas, kuris išreiškiamas kubiniais metrais per laiko vienetą arba energijos vienetu per laiko vienetą ir kuriuo gamtinių dujų sistemos naudotojas turi teisę naudotis pagal gamtinių dujų perdavimo ir (ar) skirstymo sutarties nuostatas.

28. **Gamtinių dujų skirstymas** (toliau – **skirstymas**) – gamtinių dujų transportavimas skirstomuoju dujotiekiu siekiant pristatyti jas gamtinių dujų vartotojams, išskyrus tiekimą.

29. **Gamtinių dujų skirstymo sistema** (toliau – **skirstymo sistema**) – žemo slėgio vamzdynai gamtinėms dujoms iš magistralinio dujotiekio gamtinių dujų skirstymo stočių pristatyti iki gamtinių dujų vartotojo sistemų, taip pat statiniai, įrenginiai ir priemonės šiems vamzdynams veikti. Gamtinių dujų skirstymo sistema taip pat vadinama skirstomuoju dujotiekiu.

30. **Gamtinių dujų skirstymo sistemos operatorius** (toliau – **skirstymo sistemos operatorius**) – asmuo, kuris licencijoje nurodytoje teritorijoje verčiasi gamtinių dujų skirstymo veikla ir yra atsakingas už gamtinių dujų skirstymo sistemos eksploatavimą, techninės priežiūros užtikrinimą, prireikus – už jos plėtrą konkrečioje teritorijoje, sujungimą su kitomis sistemomis, taip pat už ilgalaikio sistemos pajėgumo užtikrinimą, pagrįstą gamtinių dujų skirstymo paklausa.

31. **Gamtinių dujų skystinimas** (toliau – **skystinimas**) – gamtinių dujų vertimas skysčiu, taip pat suskystintų gamtinių dujų priėmimas, laikymas ir dujinimas.

32. **Gamtinių dujų tiekimas** (toliau – **tiekimas**) – gamtinių dujų pardavimas ir (ar) perpardavimas gamtinių dujų vartotojams ir jų tiekimas į gamtinių dujų sistemą.

33. **Gamtinių dujų tiekimo įmonė** (toliau – **tiekimo įmonė**) – asmuo, kuris verčiasi gamtinių dujų tiekimo veikla.

34. **Gamtinių dujų tiekimo rinkos dalis** – asmens ar susijusių asmenų grupės perkamo ar parduodamo gamtinių dujų kiekio procentinis santykis su bendru perkaamu ar parduodamu gamtinių dujų kiekiu atitinkamoje rinkoje.

35. **Gamtinių dujų tiekimo saugumas** (toliau – **tiekimo saugumas**) – gamtinių dujų tiekimo patikimumas ir techninis saugumas.

36. **Gamtinių dujų tiekimo sutartis** (toliau – **tiekimo sutartis**) – sutartis dėl gamtinių dujų tiekimo, išskyrus sutartis dėl gamtinių dujų rinkos finansinių priemonių.

37. **Gamtinių dujų tranzitas** – gamtinių dujų, kilusių iš trečiosios valstybės ir skirtų tai ir (ar) kitai trečiajai valstybei, transportavimas per Lietuvos Respublikos teritoriją.

38. **Gamtinių dujų vartotojas** (toliau – **vartotojas**) – asmuo, perkantis gamtines dujas.

39. **Garantinis gamtinių dujų tiekimas** (toliau – **garantinis tiekimas**) – vartotojams užtikrinamas gamtinių dujų tiekimas, teikiant viešuosius interesus atitinkančias paslaugas.

40. **Horizontaliai integruota gamtinių dujų įmonė** – įmonė ar įmonių grupė, kuri verčiasi bent viena iš šių veiklos rūšių – gamtinių dujų gavybos, perdavimo, skirstymo, tiekimo ar laikymo – ir kartu verčiasi kuria nors kita, su gamtinėmis dujomis nesusijusia veikla.

41. **Įmonės kontrolė** – teisės, susitarimai ar kitos priemonės, kurios kiekviena atskirai ar visos kartu, atsižvelgiant į atitinkamas faktines ir (ar) teises aplinkybes, suteikia galimybę daryti lemiamą poveikį įmonei, visų pirma naudojantis:

1) nuosavybės teise arba teise naudotis visu įmonės turtu ar jo dalimi;

2) teisėmis arba susitarimais, turinčiais lemiamą įtaką sudarant įmonės valdymo organus, balsuojant arba priimant sprendimus.

42. **Integruota gamtinių dujų įmonė** – vertikaliai ar horizontaliai integruota įmonė ar įmonių grupė.

43. **Įsipareigojimo mokėti už nepaimtą gamtinių dujų kiekį sutartis** – gamtinių dujų tiekimo (pirkimo–pardavimo) sutartis, kurios viena pagrindinių sąlygų yra įsipareigojimas mokėti už numatytas pirkti, bet nepaimtas gamtines dujas. Įsipareigojimo mokėti už nepaimtą gamtinių dujų kiekį sutartis dar vadinama sutartimi „imk arba mokėk“.

44. **Jungiamasis gamtinių dujų vamzdynas** (toliau – **jungiamasis vamzdynas**) – valstybių narių sienas kertantis ar tarp valstybių narių nutiestas gamtinių dujų perdavimo vamzdynas, kurio paskirtis – sujungti tų valstybių narių nacionalines gamtinių dujų perdavimo sistemas.

45. **Jungtinė gamtinių dujų sistema** (toliau – **jungtinė sistema**) – keletas viena su kita sujungtų gamtinių dujų sistemų, neįskaitant vartotojų sistemų.

46. **Nebuitinis gamtinių dujų vartotojas** (toliau – **nebuitinis vartotojas**) – vartotojas, perkantis gamtines dujas naudoti ne savo namų ūkio reikmėms.

47. **Nedujofikuota teritorija** – šalies teritorija, kurioje nėra įrengtų sistemų ir nė vienai gamtinių dujų įmonei nustatyta tvarka nėra išduota licencija verstis gamtinių dujų perdavimo ar skirstymo veikla.

48. **Papildomos paslaugos** – paslaugos, būtinos naudojantis perdavimo sistema, skirstymo sistema, suskystintų gamtinių dujų saugyklomis ir (arba) įrenginiais (išskyrus įrenginius, skirtus vien tik perdavimo sistemos operatoriams, atliekantiems savo funkcijas) ir juos eksploatuojant, įskaitant apkrovos balansavimo, maišymo ir inertinių dujų įleidimo paslaugas.

49. **Susijusi įmonė** – bet kokios teisinės formos įmonė, kurią su gamtinių dujų įmone sieja bendri dalyviai (dalyvavimas), kontrolė (kai turima 20 procentų ar daugiau akcijų arba balsavimo teisė, arba teisė skirti valdymo organų narius) ar vadovai, taip pat įmonė, priklausanti tiems patiems akcininkams.

50. **Suskystintų gamtinių dujų sistema** – terminalas gamtinėms dujoms skystinti, suskystintoms gamtinėms dujoms importuoti, priimti ir vėl joms dujinti, taip pat papildomoms paslaugoms teikti, įskaitant laikinąsias saugyklas, būtinas dujinimo ir vėlesnio pateikimo į perdavimo sistemą procesui vykti, tačiau išskyrus bet kurią suskystintų gamtinių dujų terminalų dalį, naudojamą gamtinėms dujoms laikyti. Suskystintų gamtinių dujų sistema (toliau – SGD sistema) dar vadinama suskystintų gamtinių dujų įrenginiais (toliau – SGD įrenginiais).

51. **Suskystintų gamtinių dujų sistemos operatorius** – asmuo, kuris verčiasi gamtinių dujų skystinimu arba suskystintų gamtinių dujų importu, priėmimu ir kartotiniu jų dujinimu ir yra atsakingas už suskystintų gamtinių dujų įrenginių eksploatavimą.

52. **Tiesioginis gamtinių dujų vamzdynas** (toliau – **tiesioginis vamzdynas**) – gamtinių dujų vamzdynas, papildantis jungtinę gamtinių dujų sistemą.

53. **Vartotojo gamtinių dujų sistema** (toliau – **vartotojo sistema**) – vartotojo žemės sklype ar nekilnojamajame daikte įrengti vamzdynai ir įrenginiai gamtinėms dujoms iš magistralinio ar skirstomojo dujotiekio priimti ir saugiai panaudoti vartotojo reikmėms.

54. **Vertikaliai integruota gamtinių dujų įmonė** (toliau – **vertikaliai integruota įmonė**) – gamtinių dujų įmonė ar jų grupė, kai tas pats asmuo ar tie patys asmenys turi teisę tiesiogiai arba netiesiogiai vykdyti gamtinių dujų įmonės ar jų grupės kontrolę ir kai gamtinių dujų įmonė ar jų grupė atlieka bent vieną iš gamtinių dujų perdavimo, skirstymo, laikymo ar skystinimo sistemos funkcijų ir bent vieną iš gamtinių dujų gavybos ar tiekimo funkcijų.

55. **Vietinė gamtinių dujų bendrojo naudojimo sistema** (toliau – **vietinė bendrojo naudojimo sistema**) – asmeniui (asmenims) nuosavybės teise priklausanti arba jo (jų) valdoma ribotoje teritorijoje įrengta gamtinių dujų skirstymo sistemos dalis, kuria gamtinės dujos tiekiamos ne mažiau kaip dviem vartotojams.

56. Kitos šiame įstatyme vartojamos sąvokos suprantamos taip, kaip jos apibrėžtos Lietuvos Respublikos energetikos įstatyme (toliau – Energetikos įstatymas) ir kituose teisės aktuose.

ANTRASIS SKIRSNIS

GAMTINIŲ DUJŲ SEKTORIAUS KONTROLĖ, PRIEŽIŪRA IR REGULIAVIMAS

3 straipsnis. Gamtinių dujų sektoriaus veiklos reguliavimo principai

Gamtinių dujų sektoriaus veiklos valstybinis valdymas, reguliavimas, priežiūra ir kontrolė grindžiami šiais principais:

- 1) gamtinių dujų tiekimo ir gamtinių dujų sistemos darbo saugumo ir patikimumo;
- 2) gamtinių dujų vartojimo efektyvumo didinimo;
- 3) neigiamo gamtinių dujų sektoriaus poveikio aplinkai mažinimo ir darnios sektoriaus plėtotės, įgyvendinant valstybės aplinkos apsaugos, ekonominės ir socialinės politikos tikslus;
- 4) konkurencijos tarp gamtinių dujų rinkos dalyvių;
- 5) gamtinių dujų prieinamumo ir pakankamumo vartotojams už ekonomiškai pagrįstą kainą ir pažeidžiamų vartotojų grupių teisių ir teisėtų interesų apsaugos;
- 6) nediskriminavimo, skaidrumo ir teisinio tikrumo.

4 straipsnis. Gamtinių dujų sektoriaus veiklos valdymo institucijos

1. Lietuvos Respublikos Vyriausybė (toliau – Vyriausybė) ar jos įgaliota institucija, įgyvendindama šį įstatymą ir laikydamosi šio įstatymo reikalavimų, formuoja ir įgyvendina valstybės politiką gamtinių dujų sektoriuje, taip pat organizuoja, koordinuoja ir kontroliuoja, kaip įgyvendinama valstybės politika gamtinių dujų sektoriuje, nustato veiklos rūšių Lietuvos Respublikos gamtinių dujų sektoriuje teisinius pagrindus ir sąlygas, taip pat prižiūri ir kontroliuoja tokią veiklą.

2. Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija (toliau – Komisija) atlieka veiklos rūšių Lietuvos Respublikos gamtinių dujų sektoriuje valstybinio reguliavimo funkcijas ir užtikrina reguliuojamos veiklos vykdymo bei gamtinių dujų sektoriaus dalyvių ir vartotojų teisių bei pareigų tinkamo įgyvendinimo priežiūrą ir kontrolę. Komisijos funkcijos, uždaviniai, teisės ir pareigos gamtinių dujų sektoriuje ir finansavimo šaltiniai nustatomi Energetikos, šiame ir kituose įstatymuose, taip pat Komisijos nuostatuose.

3. Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba, įgyvendindama valstybės politiką vartotojų teisių apsaugos srityje, nagrinėja buitinių vartotojų skundus dėl gamtinių dujų pirkimo–pardavimo ar paslaugų teikimo sutarčių nesąžiningų sąlygų taikymo, taip pat buitinių vartotojų skundus ir ginčus dėl gamtinių dujų tiekimo įmonių nesąžiningos komercinės veiklos.

5 straipsnis. Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos funkcijos gamtinių dujų sektoriuje

Vyriausybė ar jos įgaliota institucija gamtinių dujų sektoriuje:

- 1) formuoja ir įgyvendina valstybės gamtinių dujų politiką;
- 2) suderinusi su Valstybine vartotojų teisių apsaugos tarnyba, nustato sutarčių su buitiniams vartotojais dėl gamtinių dujų tiekimo, perdavimo ir skirstymo bei naujų buitinių vartotojų gamtinių dujų įrenginių prijungimo standartines sąlygas, kurios yra privalomos abiem sutarčių šalims;
- 3) nustato perdavimo ir skirstymo sistemos, gamtinių dujų saugyklos, SGD įrenginių įrengimo, plėtos, eksploatavimo, priežiūros ir apsaugos reikalavimus;
- 4) tvirtina gamtinių dujų įmonių veiklos licencijavimo taisykles;
- 5) tvirtina naudojimosi vietine bendrojo naudojimo sistema taisykles;
- 6) nustato leidimų gamtinių dujų įrenginiams statyti, naujoms perdavimo ar skirstymo sistemoms nedujofikuotoje teritorijoje ir tiesioginiams vamzdynams įrengti išdavimo tvarką;
- 7) tvirtina techninius saugos kriterijus ir nediskriminacines technines taisykles, užtikrinančias sistemų sąveiką ir nustatančias būtiniausius techninės konstrukcijos ir eksploatavimo reikalavimus, taikomus prijungiant prie sistemos SGD įrenginius, saugyklas, kitas perdavimo ar skirstymo sistemas ir tiesioginius vamzdynus;
- 8) priima sprendimą dėl gamtinių dujų tiekimo patikimumą užtikrinančių priemonių taikymo;
- 9) nustato perdavimo, skirstymo ir SGD sistemų operatorių, tiekimo įmonių ir saugyklų metinių veiklos ir saugumo užtikrinimo ataskaitų turinį;
- 10) pagal Komisijos atliktą ilgalaikės trukmės išlaidų ir naudos rinkai ekonominį vertinimą sprendžia dėl pažangių matavimo sistemų, kuriomis būtų padedama vartotojams aktyviai dalyvauti gamtinių dujų tiekimo rinkoje, įdiegimo darbotvarkės;
- 11) tvirtina Prekybos gamtinėmis dujomis taisykles;
- 12) nustato gamtinių dujų atsargų kaupimo ir panaudojimo buitiniams vartotojams ir nebutiniams vartotojams, kurie per metus suvartoja iki 20 000 kubinių metrų gamtinių dujų, tvarką;

13) nustato proporcingas laikinas priemones, taikytinas staiga įvykus gamtinių dujų ar visos energetikos rinkos krizei ar iškilus grėsmei asmenų, gamtinių dujų įrenginių arba gamtinių dujų sistemos vientisumo saugumui;

14) nustato pažeidžiamų gamtinių dujų vartotojų ir jų grupių sąrašą;

15) atlieka kitas Lietuvos Respublikos įstatymų ir kitų teisės aktų nustatytas funkcijas.

6 straipsnis. Komisijos tikslai gamtinių dujų sektoriuje

Komisija savo veikloje, prireikus bendradarbiaudama su Lietuvos Respublikos konkurencijos taryba ir kitomis institucijomis bei įstaigomis, atlikdama savo funkcijas ir pareigas, siekia, kad būtų:

1) sukurta ir plėtojama konkurencinga, saugi ir aplinką tausojanti Lietuvos Respublikos ir Europos Sąjungos gamtinių dujų rinka;

2) užtikrinta, kad Lietuvos Respublikos rinka būtų veiksmingai atverta visiems Europos Sąjungos gamtinių dujų vartotojams ir tiekėjams ir būtų panaikinti prekybos gamtinėmis dujomis tarp Lietuvos Respublikos ir kitų Europos Sąjungos valstybių narių apribojimai;

3) užtikrintos tinkamos veiksmingo ir patikimo gamtinių dujų tinklų veikimo sąlygos;

4) skatinama į vartotojus orientuotų, saugių, patikimų ir veiksmingų nediskriminacinių sistemų plėtra;

5) skatinamas sistemos pakankumas, energijos vartojimo efektyvumas ir gamtinių dujų gavybos bei gavybos iš atsinaujinančių energijos išteklių integravimas;

6) sudarytos palankesnės sąlygos naujų gamtinių dujų gavybos pajėgumų prieigai prie sistemos;

7) skatinami aukšti viešųjų paslaugų teikimo gamtinių dujų sektoriuje standartai ir prisidedama prie pažeidžiamų vartotojų apsaugos.

7 straipsnis. Komisijos funkcijos ir pareigos gamtinių dujų sektoriuje

1. Komisija gamtinių dujų sektoriuje, be kitų šiame įstatyme, Energetikos ir kituose Lietuvos Respublikos įstatymuose nustatytų funkcijų, prižiūri:

1) kaip laikomasi sistemų operatorių licencijuojamos veiklos sąlygų;

2) gamtinių dujų įmonių reguliuojamos veiklos sąnaudas;

3) kad sistemų operatorių skelbiama informacija apie sąlygas, suteikiančias teisę suinteresuotosioms šalims naudotis sistemomis, jungiamaisiais vamzdynais ir gamtinių dujų saugyklomis, būtų išsami ir tinkamai pateikta;

4) kaip suteikiamos teisės naudotis sistemomis;

5) apskaitų atskyrimą, siekiant išvengti veiklų kryžminio subsidijavimo;

6) kaip laikomasi jungiamųjų vamzdynų valdymo ir jų pajėgumų skirstymo taisyklių;

7) kaip laikomasi gamtinių dujų tiekimo patikimumo ir paslaugų kokybės reikalavimų;

8) gamtinių dujų įmonių veiklos skaidrumą ir konkurenciją;

9) kaip įgyvendinamos nacionalinės gamtinių dujų perdavimo tinklų perkrovos valdymo taisyklės;

10) kaip laikomasi gamtinių dujų sistemų saugumo ir patikimumo taisyklių;

11) kaip dujų įmonės užtikrina prieigą vartotojams prie duomenų apie jų suvartojamą gamtinių dujų kiekį ir kaip sukuria lengvai suprantamos formos duomenų sistemą;

12) kaip įgyvendinamos Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatytos laikinosios priemonės, taikomos staiga įvykus gamtinių dujų ar visos energetikos rinkos krizei ar iškilus grėsmei asmenų, gamtinių dujų įrenginių arba gamtinių dujų sistemos vientisumo saugumui;

13) kad nebūtų perdavimo, skirstymo, laikymo, skystinimo ir tiekimo veiklos kryžminio subsidijavimo.

2. Komisija, įgyvendindama jai pavestas funkcijas, turi pareigą:

1) vadovaudamasi skaidrumo kriterijais, poreikiu didinti energijos vartojimo efektyvumą, tiekimo saugumą, integruoti rinką, nustatyti ar patvirtinti perdavimo, skirstymo, laikymo ir skystinimo paslaugų kainų viršutines ribas, jų skaičiavimo metodikas ir nustatyti ar patvirtinti konkrečias sistemos balansavimo ir buitinių vartotojų prijungimo prie tinklo paslaugų kainas;

2) patvirtinti prekybos gamtinėmis dujomis priežiūros taisykles;

3) tarpvalstybiniais klausimais bendradarbiauti su atitinkamų valstybių narių reguliavimo institucijomis ir Energetikos reguliavimo institucijų bendradarbiavimo agentūra (toliau – Agentūra);

4) laikytis visų teisiškai privalomų Europos Komisijos ir Agentūros sprendimų;

5) kiekvienais metais teikti savo veiklos ir pareigų vykdymo ataskaitą, informaciją apie nustatytas laikinas priemones įvykus energetikos krizei Europos Komisijai, Agentūrai ir atitinkamoms valstybių narių institucijoms;

6) nustatyti metodikas, pagal kurias apskaičiuojamos ar nustatomos sąlygos, susijusios su prijungimu ir prieiga prie perdavimo ir skirstymo sistemų, saugyklų ir SGD įrenginių, balansavimo paslaugų teikimu, prieiga prie tarpvalstybinių perdavimo jungčių;

7) nustatyti gamtinių dujų įmonių paslaugų kokybės, įskaitant patikimumo, rodiklius ir jų įvertinimo tvarką;

8) nustatyti gamtinių dujų įmonių technologinio, finansinio ir vadybinio pajėgumo rodiklius ir jų įvertinimo tvarką;

9) prižiūrėti buitiniams vartotojams taikomas kainas, išankstinio mokėjimo sistemas, tiekimo įmonę pakeitusių vartotojų ar nuo tinklo atjungtų vartotojų procentinę dalį, mokėjimus už priežiūros paslaugas ir jų vykdymą;

10) užtikrinti sutarties laisvės principo įgyvendinimą nutraukiamoms Europos Sąjungos ir Lietuvos Respublikos teisę atitinkančioms tiekimo sutartims;

11) stebėti, per kiek laiko perdavimo ir skirstymo sistemos operatoriai sujungia vamzdynus ir atlieka remonto darbus, kaip suteikiama teisė naudotis saugyklomis, gamtinių dujų laikymo vamzdynuose ir kitomis papildomomis paslaugomis;

12) imtis veiksmingų vartotojų apsaugos priemonių, prižiūrėti, kaip jos vykdomos;

13) reguliariai atlikti gamtinių dujų tiekimo rinkos tyrimus ir taip užtikrinti, kad būtų išvengta piktnaudžiavimo didele įtaka gamtinių dujų rinkoje atvejų, skelbti išvadas dėl gamtinių dujų kainų ir jas pateikti konkurencijos priežiūros institucijoms;

14) nustatyti gamtinių dujų įmonių apskaitos atskyrimo standartines taisykles ir su apskaitos atskyrimu susijusius reikalavimus;

15) patvirtinti balansavimo taisykles, jeigu sistemų operatorių parengti taisyklių projektai neatitinka šio įstatymo ir kitų teisės aktų reikalavimų;

16) patvirtinti Lietuvos Respublikos gamtinių dujų perdavimo tinklo sujungimo su Europos Sąjungos gamtinių dujų tinklu projekto sąnaudų įtraukimo į perdavimo tinklo paslaugų teikimo sąnaudas metodiką;

17) stebėti gamtinių dujų tranzito per Lietuvos Respublikos teritoriją srautus ir teikti metines ataskaitas Vyriausybei;

18) įvykdyti Europos Komisijos įpareigojimą panaikinti Komisijos sprendimą, prieštaraujantį Europos Sąjungos kompetentingų institucijų priimtoms gairėms gamtinių dujų sektoriuje per du mėnesius nuo atitinkamo Europos Komisijos sprendimo priėmimo dienos;

19) šio įstatymo, kitų Lietuvos Respublikos teisės aktų, Europos Sąjungos teisės reikalavimų ir Komisijos ar kompetentingos Europos Sąjungos institucijos nurodymų nevykdančioms gamtinių dujų įmonėms skirti šiame įstatyme, Energetikos įstatyme ir kituose teisės aktuose nustatytas veiksmingas, proporcingas ir atgrasančias sankcijas ir inicijuoti atsakingų asmenų patraukimą administracinę ar baudžiamąją atsakomybę.

8 straipsnis. Komisijos teisės ir įgaliojimai gamtinių dujų sektoriuje

Komisija, siekdama šio įstatymo tikslų ir atlikdama šiame įstatyme jai nustatytas funkcijas, turi teisę:

1) priimti gamtinių dujų įmonėms privalomus vykdyti sprendimus;

2) susipažinti su gamtinių dujų įmonių sudaromomis sutartimis, susijusiomis su reguliuojamomis veiklomis, ir pareikalauti, kad gamtinių dujų įmonės patikslintų tokias sutartis, kad šios atitiktų šio įstatymo ir kitų teisės aktų nustatytus reikalavimus. Jeigu gamtinių dujų įmonė neįvykdo šio reikalavimo, Komisija, gindama viešąjį interesą, turi teisę kreiptis į teisumą dėl sutarties pakeitimo;

3) reikalauti iš gamtinių dujų įmonių informacijos, kuri reikalinga šiame įstatyme nustatytoms Komisijos funkcijoms atlikti, ir nustatyti gamtinių dujų įmonių jai teikiamos informacijos ir teikiamų derinti dokumentų pateikimo protingus terminus;

4) prašyti Agentūros pateikti nuomonę dėl Komisijos priimto sprendimo atitiktis Europos Sąjungos kompetentingų institucijų priimtoms gairėms gamtinių dujų sektoriuje ir pranešti Europos Komisijai apie šioms gairėms prieštaraujantį kitos valstybės narės gamtinių dujų sektoriaus reguliavimo institucijos sprendimą.

TREČIASIS SKIRSNIS

GAMTINIŲ DUJŲ SEKTORIAUS TAISYKLĖS

9 straipsnis. Kainų reguliavimas

1. Gamtinių dujų sektoriuje Komisija, nustatydamą viršutines paslaugų kainų ribas, reguliuoja perdavimo, skirstymo, skystinimo, laikymo ir garantinio tiekimo paslaugų kainas.

2. Gamtinių dujų sektoriuje Komisija, nustatydamą konkrečias paslaugų kainas, reguliuoja gamtinių dujų sistemos balansavimo ir buitinių vartotojų prijungimo prie gamtinių dujų sistemos paslaugų kainas.

3. Komisija rengia ir tvirtina šio straipsnio 1 ir 2 dalyse nurodytų paslaugų kainų nustatymo metodikas.

4. Komisija, nustatydamą šio straipsnio 1 ir 2 dalyse nurodytas reguliuojamas kainas:

1) nustato reikalavimus gamtinių dujų įmonėms teikti paslaugas kainomis, pagrįstomis sąnaudomis, įskaitant protingumo kriterijų atitinkančią investicijų grąžą, ir turi teisę pareikalaus, kad gamtinių dujų įmonės įrodytų kainų pagrindimą sąnaudomis. Komisija turi teisę nustatyti privalomą protingumo kriterijų atitinkantį terminą šioms sąnaudoms pagrįsti. Jeigu per šį terminą asmuo neįrodo sąnaudų pagrįstumo, laikoma, kad asmens sąnaudos yra nepagrįstos;

2) nustato reikalavimus sąnaudų apskaitos sistemoms, metodams ir (arba) modeliams, skirtiems konkrečioms paslaugų rūšims teikti. Tokią apskaitos sistemą, metodą ir (arba) modelį Komisija privalo paskelbti viešai savo interneto svetainėje;

3) nustato sąnaudų padengimo mechanizmą, kuris turi skatinti efektyvumą ir, kiek įmanoma, padidinti ilgalaikę naudą vartotojams. Tuo tikslu Komisija turi atsižvelgti į kainų rodiklius, taikomus palyginamose rinkose.

5. Nustatant šio straipsnio 1 ir 2 dalyse nurodytas reguliuojamas viršutines paslaugų kainų ribas ar konkrečias paslaugų kainas, turi būti numatytos būtinos investicijos, užtikrinančios efektyvią gamtinių dujų įmonės veiklą.

6. Gamtinių dujų tiekimo kaina yra reguliuojama, kai Komisijos pagal šio įstatymo 11 straipsnį atliekamo rinkos tyrimo metu yra nustatoma, kad dėl veiksmingos konkurencijos trūkumo asmuo taiko pernelyg dideles kainas, tai yra palyginamosios analizės metodu įvertintas vidutinės kainas, viršijančias gamtinių dujų ir gamtinių dujų tiekimo paslaugos kainas, arba naudoja kainų spaudimą, tuo darydamas žalą rinkos dalyviams.

7. Komisija, pagal šio straipsnio 6 dalį reguliuodama gamtinių dujų tiekimo kainas, turi teisę dujų įmonei taikyti šio straipsnio 4 dalyje nurodytas priemones.

8. Kol asmuo per Komisijos nurodytą protingą terminą įgyvendina šio straipsnio 4 dalyje nustatytus reikalavimus, Komisija turi teisę nustatyti laikiną tiekimo kainos viršutinę ribą, atsižvelgdama į tiesioginius ir netiesioginius sąnaudų vertinimo metodus gautus duomenis apie atitinkamas sąnaudas. Nustatydamą laikiną tiekimo kainos viršutinę ribą, Komisija lygina atitinkamų paslaugų kainų rodiklius, atsižvelgdama į kitų valstybių narių, panašaus išsivystymo užsienio valstybių ir Lietuvos Respublikos praktiką. Komisija, nustatydamą tiekimo kainos viršutinę ribą, be šioje dalyje išvardytų kriterijų, vertina atitinkamų didmeninių ir mažmeninių kainų santykį.

9. Komisija, motyvuotai nusprendusi, kad, net ir įgyvendinus šio straipsnio 4 dalyje nustatytus reikalavimus, veiksminga konkurencija gamtinių dujų tiekimo rinkoje nebus užtikrinta, didelę įtaką gamtinių dujų tiekimo rinkoje turinčiam asmeniui gali nustatyti pagrįstus ir proporcingus įpareigojimus, įskaitant įpareigojimą nesudaryti kliūčių kitiems rinkos dalyviams patekti į rinką ar neriboti konkurencijos nustatant nepagrįstas kainas, nedaryti geresnių sąlygų atskiriems vartotojams ar nepagrįstai neteikti paslaugų, taip pat įpareigojimus užtikrinti Komisijos nustatytą paslaugų kokybę. Komisija, siekdama apsaugoti vartotojų interesus ir skatinti veiksmingą konkurenciją, turi teisę didelę įtaką dujų tiekimo rinkoje turinčiam asmeniui taikyti individualias kainų kontrolės priemones ir įpareigojimus kainas grįsti sąnaudomis ar kainomis, nustatomomis palyginamose rinkose.

10. Gamtinių dujų įmonės, vykdydamos Komisijos joms nustatytą šio straipsnio 4 dalies 2 punkte nurodytą reikalavimą, privalo Komisijos patvirtintomis sąlygomis, tvarka ir terminais parengti sąnaudų apskaitos sistemą, jos aprašymą pateikti Komisijai ir laikytis šios sąnaudų apskaitos sistemos. Sąnaudų apskaitos sistema ir jos skelbimo būdas turi atitikti Komisijos nustatytas sąnaudų apskaitos taisykles.

11. Asmenys privalo atlikti auditą dėl tvarkomos apskaitos atitikties jų parengtai ir (ar) Komisijos patvirtintai sąnaudų apskaitos sistemai ir (ar) metodui, ir (ar) modeliui ir sąnaudų apskaitos taisyklėse ir kituose teisės aktuose nustatytiems reikalavimams. Audito išvada turi būti skelbiama kartą per metus pagal Komisijos nustatytas taisykles.

12. Asmenų, kuriems taikomi šio straipsnio 4 dalyje nurodyti reikalavimai, Komisijai teikiami duomenys šių asmenų lėšomis turi būti patikrinti nepriklausomo audito.

13. Gamtinių dujų įmonės viešai savo interneto svetainėse skelbia šio straipsnio 1 dalyje nurodytas Komisijos patikrintas ir šio straipsnio 2 dalyje nurodytas Komisijos nustatytas kainas.

14. Gamtinių dujų perdavimo ir skirstymo kainos nustatomos neatsižvelgiant į gamtinių dujų transportavimo atstumą. Vartotojams (sistemos naudotojams) gamtinių dujų skirstymo kainos nustatomos atsižvelgiant į tai, koks gamtinių dujų kiekis yra tiekiamas į gamtinių dujų pristatymo vietą per vieną metų laikotarpį. Buitiniams vartotojams perdavimo ir skirstymo sistemų balansavimo paslauga teikiama gamtinių dujų įmonės lėšomis. Nebuitiniams vartotojams gamtinių dujų perdavimo ir skirstymo kainos nustatomos ir diferencijuojamos pagal gamtinių dujų kiekį ir sistemos pajėgumus. Buitiniams vartotojams gamtinių dujų skirstymo kainos diferencijuojamos pagal suvartojamą gamtinių dujų kiekį. Gamtinių dujų kiekio ir sistemos pajėgumų diferencijavimo principai nustatomi kainų nustatymo metodikose. Siekiant išvengti kryžminio subsidijavimo tarp vartotojų grupių, reguliuojamos kainos ir jų diferencijavimo taisyklės skelbiamos viešai gamtinių dujų įmonių interneto svetainėse, o jų nustatymo principai privalo būti pagrįsti, objektyvūs, skaidrūs ir nediskriminuojantys.

15. Reguluojamų kainų viršutinės ribos nustatomos penkerių metų gamtinių dujų kainų reguliavimo periodui. Reguluojamų kainų viršutinės ribos Komisijos sprendimu kartą per metus gali būti koreguojamos pasikeitus infliacijos lygiui, importuojamų (atgabenamų) gamtinių dujų kainoms, mokesčiams, gamtinių dujų kiekiui, gamtinių dujų įmonių veiklą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimams, gamtinių dujų įmonėms atlikus su Komisija suderintas investicijas, gamtinių dujų įmonėms nukrypus nuo Komisijos patvirtintose kainų viršutinių ribų skaičiavimo metodikose nustatytų rodiklių.

16. Konkrečias perdavimo, skystinimo, laikymo, skirstymo kainas, neviršijančias nustatytų kainų viršutinių ribų, kiekvienais metais nustato gamtinių dujų įmonės. Komisija, patikrinusi ir nustačiusi, kad kainos ir (ar) buitiniams vartotojams nustatyti tarifai apskaičiuoti nesilaikant kainų ir (ar) tarifų nustatymo reikalavimų, nustatytų kainų viršutinių ribų skaičiavimo metodikose, kad jos diskriminuoja vartotojus ir (ar) yra klaidingos, gamtinių dujų įmonėms pateikia nurodymus dėl konkrečių kainų ir tarifų skaičiavimo. Gamtinių dujų įmonės kainas ir (ar) tarifus privalo pakoreguoti per 15 dienų. Jeigu gamtinių dujų įmonės nevykdo Komisijos reikalavimo, Komisija vienašališkai nustato konkrečias kainas ir (ar) tarifus.

17. Gamtinių dujų įmonės buitiniams vartotojams tarifus nustato kas pusę metų. Buitiniams vartotojams nustatytą tarifą sudaro prognozuojamų gamtinių dujų (produkto), konkrečių perdavimo, skirstymo, laikymo, skystinimo, tiekimo kainų ir skirtumo tarp ankstesnio tarifų galiojimo laikotarpio prognozuotų ir faktinių gamtinių dujų (produkto) kainų suma. Gamtinių dujų įmonės konkrečius tarifus pateikia tvirtinti Komisijai, kuri šiuos tarifus tikrina ir priima sprendimus dėl jų šiame straipsnyje nustatyta tvarka.

10 straipsnis. Konkurencijos priežiūra energetinių išteklių rinkoje

1. Komisija priežiūri, kad būtų sudarytos sąlygos veiksmingai konkurencijai energetinių išteklių rinkoje ir sąlygos, užkertančios kelią asmenims piktnaudžiauti didele įtaka gamtinių dujų rinkoje.

2. Konkurencijos priežiūrą energetinių išteklių rinkoje pagal Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymą atlieka Konkurencijos taryba.

11 straipsnis. Energetinių išteklių rinkos tyrimas

1. Komisija, atlikdama šio įstatymo 10 straipsnio 1 dalyje nurodytas pareigas, atlieka rinkos tyrimus, kuriais siekiama užtikrinti veiksmingą konkurenciją gamtinių dujų sektoriuje ir užkirsti kelią didele įtaką turintiems asmenims ja piktnaudžiauti.

2. Komisija nustato rinkos tyrimo taisykles.

3. Komisija atlieka rinkos tyrimą:

1) valstybės ar savivaldybės institucijų motyvuotu prašymu;

2) suinteresuotų asmenų motyvuotu prašymu;

3) savo iniciatyva.

4. Rinkos tyrimo procedūrą sudaro šie etapai:

1) rinkos apibrėžimas (produkto ar paslaugos ir geografinės teritorijos apibrėžimas);

2) konkurencijos rinkoje veiksmingumo tyrimas;

3) asmenų, turinčių didelę įtaką rinkoje, nustatymas;

4) šio įstatymo 9 straipsnio 4 dalyje nurodytų įpareigojimų nustatymas, pakeitimas ir (ar) panaikinimas didelę įtaką rinkoje turintiems asmenims.

5. Rinkos tyrimas atliekamas Komisijos patvirtintose rinkos tyrimo taisyklėse nustatyta tvarka ir sąlygomis. Rinkos tyrimas pradedamas Komisijos sprendimu. Komisija turi teisę atlikti ne visą rinkos tyrimo procedūrą, bet tik atskiras jos dalis, jeigu motyvuotai ir pagrįstai mano, kad nepasikeitus ankstesnių tyrimų duomenims kitas dalis atlikti nėra tikslinga.

6. Komisija, tirdama rinką, vadovaujasi Lietuvos Respublikos teisės aktais, Europos Sąjungos teise ir atsižvelgia į Europos Komisijos nuorodas ir rekomendacijas.

7. Komisija rinkos tyrimo procedūrą atlieka per 4 mėnesius nuo sprendimo pradėti rinkos tyrimą priėmimo, neįskaitant šio įstatymo 17 straipsnyje numatytų konsultacijų dėl rinkos tyrimo trukmės. Motyvuotu Komisijos sprendimu šis terminas gali būti pratęstas, tačiau ne daugiau kaip 3 kartus, kiekvieną kartą pratęsiant ne ilgiau kaip 3 mėnesiams. Komisija siekia, kad rinkos tyrimas būtų atliktas per įmanomai trumpiausią laiką. Rinkos tyrimas baigiamas Komisijos sprendimu dėl rinkos tyrimo rezultatų. Sprendime išdėstomi visų atliktų rinkos tyrimo etapų rezultatai.

8. Komisija, prieš priimdama sprendimą, kuriuo būtų apibrėžta atitinkama produktų ar paslaugų rinka arba nustatyti ar nenustatyti asmenys, turintys didelę įtaką atitinkamoje rinkoje, ar nustatyti, nenustatyti ar panaikinti šio įstatymo 9 straipsnio 4 dalyje nurodyti įpareigojimai, privalo atlikti viešąją konsultaciją pagal šio įstatymo 17 straipsnį.

9. Komisija, prieš priimdama galutinį sprendimą, įvertina viešųjų konsultacijų metu gautas pastabas ir nuomones ir savo interneto svetainėje viešai paskelbia jų suvestinę. Priimtą galutinį sprendimą Komisija pateikia Vyriausybės įgaliotai institucijai.

10. Atitinkamų rinkų, kuriose nustatyti didelę įtaką turintys asmenys, sąrašą ir didelę įtaką šiose rinkose turinčių asmenų sąrašą bei jiems nustatytus įpareigojimus, taip pat bet kuriuos tokios informacijos pasikeitimus Komisija skelbia savo interneto svetainėje.

11. Atlikdama rinkos tyrimą, spręsdama, ar asmuo turi didelę įtaką rinkoje, ir nustatydamas įpareigojimus didelę įtaką rinkoje turintiems asmenims, Komisija atsižvelgia į tarptautinių sutarčių ir (ar) susitarimų nuostatas ir pagal kompetenciją užtikrina, kad šių sutarčių ir (ar) susitarimų būtų laikomasi ir jie būtų įgyvendinami Lietuvos Respublikoje.

12. Komisija, atlikdama rinkos tyrimą, konsultuojasi su Konkurencijos taryba.

12 straipsnis. Didelė įtaka atitinkamoje gamtinių dujų tiekimo rinkoje

1. Asmuo laikomas turinčiu didelę įtaką atitinkamoje gamtinių dujų tiekimo rinkoje arba atitinkamoje gamtinių dujų tiekimo rinkos dalyje, jeigu jis vienas ar kartu su kitais susijusiais asmenimis užima padėtį, prilygintą dominuojančiai, tai yra tokią ekonominės galios padėtį, kuri suteikia jam galią elgtis nepriklausomai nuo konkurentų ir paslaugų gavėjų (vartotojų).

2. Kai asmuo, veikiantis gamtinių dujų sektoriuje, turi didelę įtaką vienoje gamtinių dujų tiekimo rinkoje arba gamtinių dujų tiekimo rinkos dalyje, jis gali būti laikomas turinčiu didelę įtaką susijusioje gamtinių dujų tiekimo rinkoje arba gamtinių dujų tiekimo rinkos dalyje, jeigu sąsajos tarp šių dviejų rinkų leidžia vienoje gamtinių dujų tiekimo rinkoje turimą įtaką panaudoti kitoje gamtinių dujų tiekimo rinkoje ir taip sustiprinti savo įtaką susijusioje gamtinių dujų tiekimo rinkoje.

3. Asmuo, veikiantis gamtinių dujų sektoriuje, laikomas turinčiu didelę įtaką atitinkamoje gamtinių dujų tiekimo rinkoje arba atitinkamoje gamtinių dujų tiekimo rinkos dalyje, kai, atlikus

rinkos tyrimą, tai nustatoma Komisijos sprendimu. Toks sprendimas galioja tol, kol kito gamtinių dujų tiekimo rinkos tyrimo metu Komisijos sprendimu nustatoma, kad šis asmuo didelės įtakos atitinkamoje gamtinių dujų tiekimo rinkoje arba gamtinių dujų tiekimo rinkos dalyje neturi.

13 straipsnis. Žemės naudojimas gamtinių dujų sistemos objektams

1. Tuo atveju, jeigu siekiant plėtoti tinkamos kokybės ir patikimą gamtinių dujų sistemą dalis gamtinių dujų perdavimo ar skirstymo vamzdyno arba bet koks kitas įrenginys, būtinas gamtinėms dujoms perduoti ar skirstyti, turi būti įrengiamas gamtinių dujų sistemos operatoriui nuosavybės teise nepriklausančioje ar kitais pagrindais teisėtai nevaldomoje žemėje, operatoriai turi teisę tokias sistemas įrengti tik sudarę sutartis su žemės savininkais ar gavę žemės savininko sutikimą arba Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka nustačius žemės servitutą.

2. Nuostoliai, kuriuos dėl naujų gamtinių dujų sistemų įrengimo, servitutų nustatymo ir asmenų veiklos aptarnaujant šias sistemas patiria žemės savininkas ar jos naudotojas, turi būti atlyginti Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka.

3. Apsaugos zonų atstumai, apsaugos zonose galiojančios specialios žemės ir miško naudojimo sąlygos, apsaugos zonose ribojami darbai ir veiksmai, mažiausi leistini atstumai nuo vamzdynų ir kitų įrenginių iki statinių, žemės ir vandens paviršiaus nustatomi Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos patvirtintose gamtinių dujų vamzdynų ir kitų įrenginių apsaugos taisyklėse ir kituose teisės aktuose.

14 straipsnis. Gamtinių dujų įmonių, vartotojų ir sistemos naudotojų sudaromos sutartys

1. Gamtinių dujų įmonių santykiai su vartotojais ir sistemos naudotojais grindžiami sutartimis. Perdavimo ir skirstymo paslaugų sutartys ir su buitinais vartotojais sudaromos gamtinių dujų tiekimo sutartys yra viešosios sutartys. Bendrosios sutarčių sąlygos turi būti sąžiningos ir skaidrios, aiškiai ir suprantamai apibrėžtos, jose neturi būti kliūčių, trukdančių vartotojui naudotis savo teisėmis. Gamtinių dujų įmonėms draudžiama taikyti vartotojams nesąžiningus ar klaidinančius pardavimo metodus.

2. Gamtinių dujų įmonių sutartyse su vartotojais nurodoma: gamtinių dujų įmonės pavadinimas, adresas, kodas, gamtinių dujų kiekis, kokybė, kaina, tiekimo, transportavimo tvarka, gamtinių dujų tiekimo, perdavimo, skirstymo ribojimo ar nutraukimo sąlygos, informacijos apie gamtinių dujų, teikiamų paslaugų kainas pateikimo tvarka, paslaugų teikimo sąlygos, šalių įsipareigojimai, atsakomybė, atsiskaitymo tvarka, sutarties terminas, pakeitimo ir nutraukimo sąlygos, ginčų nagrinėjimo tvarka.

3. Vyriausybė ar jos įgaliota institucija, suderinusi su Valstybine vartotojų teisių apsaugos tarnyba, nustato sutarčių su buitinais vartotojais dėl gamtinių dujų tiekimo, perdavimo, skirstymo ir naujų buitinių vartotojų gamtinių dujų įrenginių prijungimo standartines sąlygas, kurias gamtinių dujų įmonės paskelbia įmonių interneto svetainėse ne vėliau kaip prieš vieną mėnesį iki sutarčių sudarymo ar sutarčių sąlygų pakeitimo.

15 straipsnis. Gamtinių dujų įmonių, vartotojų ir sistemos naudotojų santykiai

1. Draudžiama perduoti, skirstyti, tiekti ir vartoti gamtines dujas be gamtinių dujų tiekimo sutarties arba nesilaikant sutarties sąlygų.

2. Vartotojas ar sistemos naudotojas, neteisėtai vartojantys gamtines dujas, privalo atlyginti gamtinių dujų įmonei padarytus nuostolius (žalą).

3. Vartotojai ir sistemos naudotojai, kurie yra sudarę sutartis su perdavimo ir (ar) skirstymo sistemos operatoriumi, privalo laiku atsiskaityti už dujų transportavimo, perdavimo ir (ar) skirstymo sistema paslaugas. Sistemos naudotojai, pažeidę su perdavimo ir (ar) skirstymo sistemos operatoriumi sudarytą sutartį dėl atsiskaitymo už sistemos naudotojui suteiktas perdavimo arba skirstymo paslaugas, privalo perdavimo arba skirstymo sistemos operatoriaus reikalavimu pateikti visų savo prievolių, kurios atsiranda iš su perdavimo arba skirstymo sistemos operatoriumi sudarytų sutarčių, tinkamo įvykdymo užtikrinimą.

4. Vartotojai turi teisę pakeisti gamtinių dujų tiekimo įmonę. Prie gamtinių dujų sistemos prisijungę vartotojai turi teisę pirkti gamtines dujas iš bet kurioje valstybėje narėje registruotų gamtinių dujų tiekimo įmonių, kurios turi galimybę patiekti dujas vartotojui ir laikosi Lietuvos

Respublikoje nustatytų Prekybos gamtinėmis dujomis taisyklių, balansavimo taisyklių ir tiekimo saugumo reikalavimų.

5. Gamtinių dujų įmonės optimizuoja gamtinių dujų vartojimą, teikdamos energijos valdymo paslaugas, kurdamos naujoviškas kainodaros formules, taikydamos pažangias matavimo sistemas, diegdamos pažangiuosius tinklus ir Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka atlikdamos kitus gamtinių dujų vartojimo ekonomiškumą skatinančius veiksmus.

16 straipsnis. Sistemų suderinamumas

Perdavimo ir skirstymo sistemos, gamtinių dujų saugyklos, SGD įrenginiai turi atitikti Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatytus įrengimo, eksploatavimo reikalavimus, skirtus užtikrinti perdavimo ir skirstymo sistemų, gamtinių dujų saugyklų, SGD įrenginių suderinamumą ir saugią jų veiklą. Turi būti užtikrintas perdavimo, skirstymo ir laikymo sistemų dispečerinis valdymas.

17 straipsnis. Viešasis konsultavimasis

1. Komisija šio įstatymo ar jo įgyvendinamųjų teisės aktų pagrindu priimdama gamtinių dujų rinkoje veiklą reglamentuojančius teisės aktus, išskyrus teisės aktus, kuriais sprendžiamas ginčas, teisės aktų nustatyta tvarka ir sąlygomis viešai paskelbia šių teisės aktų projektus ir nustato protingumo kriterijų atitinkantį terminą suinteresuotiems asmenims pateikti pastabas.

2. Komisija savo nustatyta tvarka ir sąlygomis viešai Komisijos interneto svetainėje paskelbia Komisijos sprendimų dėl klausimų, susijusių su visomis gamtinių dujų sektoriaus dalyvių teisėmis, ypač kai šių klausimų sprendimas turi reikšmingą poveikį gamtinių dujų rinkai, projektus ir suteikia gamtinių dujų sektoriaus dalyviams protingumo kriterijų atitinkantį terminą pastaboms pateikti.

3. Komisija nustato konsultavimosi taisykles, apibrėžiančias konsultacijų atvejus, tvarką ir sąlygas. Informacija, susijusi su visomis tuo metu vykstančiomis konsultacijomis, skelbiama Komisijos interneto svetainėje. Komisija skelbia konsultacijų rezultatus, išskyrus informaciją, kuri yra valstybės, tarnybos ar komercinė paslaptis.

4. Komisija, atlikdama šiame įstatyme ir kituose teisės aktuose jai nustatytas funkcijas, šio straipsnio 3 dalyje nurodytose konsultavimosi taisyklėse nustatyta tvarka ir sąlygomis konsultuojasi su sistemų operatoriais, nepažeisdama jų nepriklausomumo ir nedarydama įtakos jų kompetencijai, taip pat su kitomis kompetentingomis institucijomis, įstaigomis ir (ar) sistemų naudotojais.

18 straipsnis. Gamtinių dujų tranzitas

1. Gamtinės dujos transportuojamos tranzitu asmenų tarpusavio susitarimu, pagal sutartis ir atsižvelgiant į esamų perdavimo sistemų pajėgumą bei prioritetinį šalies sistemos naudotojų poreikių tenkinimą.

2. Pasinaudojimo perdavimo sistema gamtinėms dujoms transportuoti tranzitu tvarka nustatoma šio įstatymo 49 straipsnio 3 dalyje nurodytose taisyklėse.

3. Vyriausybė ar jos įgaliota institucija gali nustatyti Lietuvos Respublikos gamtinių dujų sektoriaus saugumui ir patikimumui užtikrinti būtinas priemones, susijusias su gamtinių dujų transportavimo tranzitu per Lietuvos Respubliką. Dujų tiekimo sutrikimo atveju tranzitu transportuojamų dujų kiekiai ribojami proporcingai šalies vartotojams ribojamiems dujų kiekiams. Dujų tiekimo nutraukimo atveju dujų transportavimas tranzitu nutraukiamas nedelsiant.

19 straipsnis. Techninių taisyklių, metodikų rengimas ir skelbimas

1. Vyriausybė ar jos įgaliota institucija parengia ir teisės aktų nustatyta tvarka skelbia techninius saugos kriterijus ir nediskriminacines technines taisykles, užtikrinančias sistemų sąveiką ir nustatančias būtiniausius techninės konstrukcijos ir eksploatavimo reikalavimus, taikomus prijungiant prie sistemos SGD įrenginius, saugyklas, kitas perdavimo ar skirstymo sistemas ir tiesioginius vamzdynus. Apie tokias taisykles Komisija praneša Europos Komisijai per vieną mėnesį nuo jų paskelbimo datos.

2. Komisija, priimdama šį įstatymą įgyvendinančias taisykles, kriterijus ar metodikas, vadovaujasi šiais kriterijais:

- 1) sistemų naudotojų ir vartotojų nediskriminavimo;

- 2) protingumo, teisingumo, sąžiningumo, objektyvumo ir sąnaudų pagrįstumo;
- 3) naujiems vartotojams skirtų investicijų efektyvumo;
- 4) sistemos naudotojų ir vartotojų diferencijavimo;
- 5) naujiems vartotojams skirtų investicijų atsipirkimo laikotarpio ir jų pagrįstumo įvertinimo;
- 6) galimybės panaudoti gamtinių dujų įmonių sistemas kitiems naujiems vartotojams prijungti įvertinimo;
- 7) sistemos naudotojų įrenginiams veikti reikalingų investicijų poreikio įvertinimo;
- 8) naujiems vartotojams skirtų investicijų pagrįstumo įvertinimo;
- 9) pažangiųjų gamtinių dujų tinklų technologijos plėtros;
- 10) teisės aktų nustatytų lengvatų ir (ar) skatinimo priemonių, taikomų sistemos naudotojų prijungimui, įvertinimo.

KETVIRTASIS SKIRSNIS

LICENCIJOS, ATESTATAI IR LEIDIMAI GAMTINIŲ DUJŲ SEKTORIUJE

20 straipsnis. Licencijos ir atestatai gamtinių dujų sektoriuje

1. Gamtinių dujų sektoriuje licencijuojama ši veikla:
 - 1) perdavimo;
 - 2) skirstymo;
 - 3) laikymo;
 - 4) skystinimo;
 - 5) tiekimo;
 - 6) rinkos operatoriaus.
2. Asmenims, siekiantiems gamtinių dujų sektoriuje vykdyti licencijuojamą veiklą, licencijos šio įstatymo ir Energetikos įstatymo nustatytais sąlygomis ir tvarka išduodamos vadovaujantis veiklos saugumo, patikimumo ir nediskriminavimo principais, nesiekiant apriboti rinkos dalyvių skaičiaus ir neterminuotam laikui.
3. Gamtinių dujų perdavimo, skirstymo, laikymo, skystinimo, tiekimo ir rinkos operatoriaus licencijavimo taisyklės (toliau – Licencijavimo taisyklės) tvirtina Vyriausybė arba jos įgaliota institucija. Licencijas išduoda, sustabdo jų galiojimą, panaikina galiojimo sustabdymą, panaikina jų galiojimą, keičia, tikslina licencijas, prireikus išduoda licencijų dublikatus ir licencijuojamą veiklą kontroliuoja Komisija. Atsižvelgdama į įdiegtas technines priemones, Komisija licencijas išduoda ir kitus su licencijų išdavimu susijusius veiksmus atlieka elektroniniu būdu.
4. Už licencijos išdavimą, jos pakeitimą, patikslinimą ar licencijos dublikato išdavimą mokama nustatyto dydžio valstybės rinkliava.
5. Perdavimo, skirstymo, laikymo ir skystinimo licencijos išduodamos Lietuvos Respublikoje įsteigtam juridiniam asmeniui arba kitos valstybės narės juridinio asmens ar kitos organizacijos padaliniui, įsteigtam Lietuvos Respublikoje. Licencijos išduodamos asmenims, turintiems pakankamus technologinius, finansinius ir vadybinius pajėgumus, leidžiančius tinkamai vykdyti licencijuojamos veiklos sąlygas. Asmenų technologinius, finansinius ir vadybinius pajėgumus ir jų įvertinimo tvarką nustato Komisija, atsižvelgdama į šiuos kriterijus:
 - 1) asmenys, siekiantys įgyti sistemų operatorių licencijas, privalo nuosavybės teise, kaip nurodyta šiame įstatyme, ar kitais teisėtais pagrindais valdyti perdavimo ar skirstymo sistemas;
 - 2) asmenys, siekiantys įgyti rinkos operatoriaus ar tiekimo įmonės licencijas, privalo nuosavybės teise ar kitais teisėtais pagrindais valdyti technines priemones, skirtas prisijungti prie perdavimo sistemos operatoriaus informacinio komplekso, ir programinę įrangą, kurios reikia licencijuojamai veiklai vykdyti;
 - 3) asmenys, siekiantys įgyti rinkos operatoriaus licenciją, privalo nuosavybės teise ar kitais teisėtais pagrindais valdyti ryšio priemones, reikalingas pranešimams iš rinkos dalyvių gauti ir jiems siųsti;
 - 4) asmenys, siekiantys įgyti skirstymo operatoriaus licenciją, privalo nuosavybės teise ar kitais teisėtais pagrindais valdyti pagal teisės aktų reikalavimus įrengtą gamtinių dujų skirstymo sistemą, kuri turi būti sujungta su veikiančia perdavimo ar skirstymo sistema, leidžiančią užtikrinti dujų pristatymą vartotojams;

5) asmenys, siekiantys įgyti laikymo licenciją, privalo nuosavybės teise ar kitais teisėtais pagrindais valdyti pagal teisės aktų reikalavimus įrengtą gamtinių dujų saugyklą, kurios įrenginiai sujungti su veikiančia perdavimo sistema;

6) asmenys, siekiantys įgyti skystinimo licenciją, privalo nuosavybės teise ar kitais teisėtais pagrindais valdyti pagal teisės aktų reikalavimus įrengtą SGD sistemą, kuri yra sujungta su veikiančia perdavimo sistema;

7) pareiškėjo, siekiančio įgyti licenciją, finansinis pajėgumas vertinamas pagal jo dvejų paskutinių ataskaitinių finansinių metų (arba nuo pareiškėjo įregistravimo dienos, jeigu pareiškėjas vykdė veiklą mažiau negu dvejus finansinius metus) balanso ir pelno (nuostolių) ataskaitų duomenis, kuriems įvertinti taikomi Komisijos nustatyti finansinio pajėgumo rodikliai;

8) pareiškėjas, siekiantis įgyti licenciją, privalo turėti darbuotojus licencijuojamai veiklai vykdyti ir ataskaitoms rengti, atskirai licencijuojamos veiklos apskaitai tvarkyti, vartotojams informuoti ir konsultuoti bei skundams dėl licencijuojamos veiklos nagrinėti.

6. Perdavimo ir skirstymo licencijose nurodomos perdavimo ir skirstymo teritorijos, kuriose atitinkamą licenciją turintis asmuo turi išskirtines licencijoje nurodytos veiklos vykdymo teises ir pareigas.

7. Komisija teikia informaciją Europos Komisijai apie atsisakymo išduoti licencijas priežastis.

8. Asmenys, statantys arba eksploatuojantys dujų perdavimo, skirstymo sistemas, dujų laikymo įrenginius ar SGD sistemas, arba atliekantys energijos vartojimo auditą, privalo turėti Energetikos įstatymo nustatyta tvarka išduotą atestatą eksploatuoti gamtinių dujų įrenginius.

9. Asmenys, kurie vykdo šio straipsnio 1 dalyje nurodytą licencijuojamą veiklą, neturi teisės įgalioti kitų asmenų vykdyti licencijoje nurodytos veiklos ir privalo laikytis šių bendrųjų veiklos sąlygų:

1) efektyviai ir ekonomiškai vykdyti licencijuojamą veiklą, užtikrinti dujų tiekimo patikimumą, reguliarumą, kokybę, vartotojų apsaugą ir aplinkosaugos reikalavimus, nediskriminuoti vartotojų, kitų dujų įmonių ir sistemų naudotojų, laikytis sąžiningos konkurencijos, veiklos viešumo ir informavimo principų;

2) metams pasibaigus, atlikti nepriklausomą licencijuojamos veiklos sąnaudų auditą ir apie rezultatus informuoti Komisiją;

3) Licencijavimo taisyklėse nustatyta tvarka teikti Komisijai ir Lietuvos Respublikos energetikos ministerijai (toliau – Energetikos ministerija) informaciją, reikalingą įstatymų ir kitų teisės aktų nustatytoms pareigoms vykdyti;

4) užtikrinti nediskriminacines sąlygas visiems vartotojams, sistemų naudotojams ir kitiems rinkos dalyviams;

5) informuoti ir konsultuoti vartotojus ir sistemų naudotojus teisės aktų nustatyta tvarka;

6) užtikrinti, kad būtų laikomasi kitų šiame ir kituose įstatymuose nustatytų pareigų, licencijuojamos veiklos sąlygų ir reikalavimų.

10. Gamtinių dujų įmonės, vykdydamos licencijuojamą veiklą, privalo laikytis Europos Sąjungos teisės ir nacionalinės teisės reikalavimų ir principų bei šiame įstatyme nustatytų įpareigojimų.

11. Dujų perdavimo ar skirstymo licencija išduodama teritorijoje, apibrėžtoje pagal Lietuvos Respublikos teritorijos administracinių vienetų ir jų ribų įstatymą. Perdavimo licencijoje mažiausia teritorija yra apskritis, skirstymo licencijoje – savivaldybė. Išduotose perdavimo ir skirstymo licencijose nurodytų teritorijų ribas išimtiniais atvejais gamtinių dujų įmonės prašymu gali pakeisti Komisija, suderinusi jas su atitinkamomis gamtinių dujų įmonėmis.

21 straipsnis. Veiklos gamtinių dujų sektoriuje licencijų ir leidimų išdavimas, galiojimo sustabdymas, galiojimo sustabdymo panaikinimas, galiojimo panaikinimas ir keitimas

1. Asmuo, siekiantis įgyti veiklos gamtinių dujų sektoriuje licenciją, Licencijavimo taisyklėse nustatyta tvarka pateikia Komisijai prašymą ir šiose taisyklėse nustatytus dokumentus.

2. Licencija arba leidimas išduodami arba rašytinis motyvuotas atsisakymas pateikiamas pareiškėjui ne vėliau kaip per 30 dienų nuo Licencijavimo taisyklėse arba leidimų išdavimo tvarkos apraše nustatyta tvarka pateikto prašymo bei visų reikalingų ir tinkamai įformintų dokumentų gavimo dienos. Jeigu į tinkamai pateiktą prašymą išduoti licenciją arba leidimą

neatsakoma per šioje dalyje nurodytą terminą, laikoma, kad yra priimtas teigiamas sprendimas dėl licencijos arba leidimo išdavimo.

3. Šio straipsnio 2 dalyje nurodytas terminas netaikomas, kai vyksta teisiniai ginčai su trečiaisiais asmenimis dėl licencijuojamos veiklos sąlygų (teritorijos) ir kai yra prašoma išduoti perdavimo, skirstymo ar rinkos operatoriaus licenciją teritorijoje, kurioje jau yra išduota perdavimo, skirstymo ar rinkos operatoriaus licencija, ar dėl kitų priežasčių, pateisinamų svarbiais visuomenės interesais ar nustatytų kituose įstatymuose, ir pareiškėjas apie tai yra informuotas Licencijavimo taisyklėse nustatyta tvarka. Šiuo atveju licencija ar leidimas išduodami arba rašytinis motyvuotas atsisakymas pareiškėjui išduoti licenciją ar leidimą pateikiamas ne vėliau kaip per 30 dienų, pasibaigus atitinkamo teismo ginčo nagrinėjimui ar nelikus kitų priežasčių, dėl kurių buvo atidėtas sprendimo dėl licencijos ar leidimo išdavimo priėmimas.

4. Už licencijuojamos veiklos, leidimus turinčių asmenų veiklos sąlygų ir reikalavimų pažeidimus asmenys, turintys atitinkamos veiklos licencijas, įspėjami apie galimą licencijų ar leidimų galiojimo sustabdymą ar panaikinimą Energetikos įstatymo nustatyta tvarka ir sąlygomis. Licencijos ar leidimo galiojimas sustabdomas, galiojimo sustabdymas panaikinamas, licencijos ar leidimo galiojimas panaikinamas, taip pat licencija ar leidimas yra keičiami Energetikos įstatymo nustatyta tvarka ir sąlygomis.

5. Gamtinių dujų įmonė, numatanti nutraukti licencijuojamą veiklą, privalo ne vėliau kaip prieš 6 mėnesius iki numatomo veiklos nutraukimo apie tai informuoti Komisiją. Tuo atveju, jeigu pranešime nurodomas asmuo, kuris ketina pasibaigus pranešime nurodytam terminui vykdyti licencijuojamą rinkos operatoriaus, perdavimo, skirstymo veiklą ir atitinka šiai veiklai keliamus reikalavimus, nustatytus šiame įstatyme ir kituose teisės aktuose, ir Komisijai pateikia įvertinti tokią atitiktą pagrindžiančius dokumentus, pranešimo apie veiklos nutraukimą terminas derinamas Komisijos, pranešimą teikiančio asmens ir licencijuojamą veiklą ketinančio vykdyti asmens sutarimu.

6. Jeigu sprendimas dėl licencijos galiojimo sustabdymo ar panaikinimo turi įtakos saugiam vartotojų aprūpinimui gamtinėmis dujomis, jis gali įsigalioti ne anksčiau kaip po dviejų mėnesių nuo sprendimo priėmimo dienos. Apie tai, kad numatoma priimti tokį sprendimą, Komisija privalo informuoti Vyriausybę ir Energetikos ministeriją.

7. Siekiant užtikrinti gamtinių dujų sistemos darbo saugumą, vartotojų aprūpinimo gamtinėmis dujomis patikimumą ir viešųjų interesų gamtinių dujų sektoriuje apsaugą, licencijuojamą veiklą vykdančio asmens veiklos patikrinimai gali būti atliekami ir įstatymų nustatytos poveikio priemonės už licencijuojamos veiklos sąlygų pažeidimus gali būti taikomos jau pirmaisiais atitinkamos veiklos gamtinių dujų sektoriuje vykdymo metais. Komisija ir (ar) kitos valstybės ar savivaldybių institucijos pagal kompetenciją užtikrina nuolatinę licencijuojamos veiklos gamtinių dujų sektoriuje priežiūrą ir kontrolę, vadovaudamosi teisingumo, protingumo, sąžiningumo ir rinkos dalyvių nediskriminavimo principais.

22 straipsnis. Leidimai gamtinių dujų sektoriuje

1. Leidimai gamtinių dujų sektoriuje šio įstatymo ir Energetikos įstatymo nustatyta tvarka ir sąlygomis išduodami gamtinių dujų saugykloms, SGD įrenginiams, jungiamiesiems vamzdynams statyti, naujoms perdavimo ar skirstymo sistemoms nedujofikuotoje (naujai dujofikuojamoje) teritorijoje ir tiesioginiams vamzdynams įrengti. Komisija leidimus išduoda pagal Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos patvirtintą leidimų išdavimo tvarkos aprašą, kuriame atsižvelgiama į tiekimo patikimumo, reguliarumo, kokybės, vartotojų apsaugos ir aplinkosaugos reikalavimus. Komisijos išduotas leidimas nepanaikina asmens pareigos gauti visus Lietuvos Respublikos statybų įstatymo nustatytus leidimus ir laikytis statybų teisės reikalavimų.

2. Dujų įmonės, prašančios išduoti šio straipsnio 1 dalyje nustatytą leidimą, turi parengti gamtinių dujų įrenginių statybos, naujų perdavimo ar skirstymo sistemų nedujofikuotoje teritorijoje ar tiesioginių vamzdynų investicijų projektus. Kai sistemų plėtra vykdoma licencijuotoje teritorijoje, Komisijai kartu pateikiamas plėtros planas. Plėtrą vykdančios nelicencijuotoje teritorijoje, atliekamas rinkos tyrimas, įvertinantis dujų naudojimo prognozes dešimties metų laikotarpiui, ir organizuojamas konkursas. Konkurso metu geriausias pasiūlymas išrenkamas vadovaujantis šiais kriterijais: gamtinių dujų transportavimo kainos viršutinė riba nedujofikuotos teritorijos vartotojams; numatytu paskirstyti dujų kiekiu; investicijų mastu pagal numatomą pastatyti dujotiekio tinklų ilgį.

3. Mažiausia teritorija, kuriai dujofikuoti įrengiant perdavimo sistemą gali būti išduodamas leidimas, yra apskritis, įrengiant skirstymo sistemą, – savivaldybė.

4. Komisija, atsisakydama išduoti leidimą, pareiškėjui praneša objektyvias ir nediskriminacines leidimo neišdavimo priežastis. Tokio atsisakymo priežastis informaciniais tikslais Komisija per vieną mėnesį praneša Europos Komisijai.

PENKTASIS SKIRSNIS GAMTINIŲ DUJŲ TIEKIMAS

23 straipsnis. Tiekimas

1. Gamtines dujas vartotojams tiekia gamtinių dujų tiekimo įmonės, turinčios tiekimo licenciją. Tiekimo įmonė yra atsakinga už kokybės reikalavimus atitinkančių gamtinių dujų patiekimą į sistemą, už gamtinių dujų tiekimo reguliarumą ir privalo dalyvauti balansuojant gamtinių dujų srautus.

2. Tiekimo licencija suteikia teisę tiekimo įmonei tiekti gamtines dujas vartotojams ir gamtinių dujų įmonėms.

3. Tiekimo įmonė prekiauja gamtinėmis dujomis biržoje ir (ar) pagal dvišales sutartis, ir (ar) kitais būdais Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos patvirtintose Prekybos gamtinėmis dujomis taisyklėse nustatyta tvarka ir sąlygomis.

4. Tiekimo įmonės, vykdydamos informacijos sklaidą, privalo:

1) pateikti informaciją Komisijai apie pagrindines sudarytų gamtinių dujų tiekimo sutarčių sąlygas gamtinių dujų tiekimo patikimumo stebėsenai atlikti;

2) parengti metines savo veiklos ir saugumo užtikrinimo ataskaitas ir pateikti jas Komisijai. Tiekimo įmonių metinių veiklos ir saugumo užtikrinimo ataskaitų turinį nustato Vyriausybė ar jos įgaliota institucija;

3) pateikti savo vartotojams Europos Komisijos parengto energijos vartotojams skirto klausimų ir atsakymų sąrašo kopiją ir šį sąrašą paskelbti viešai įmonių interneto svetainėse.

5. Didmeninis vartotojas, perkantis gamtines dujas, yra atsakingas perdavimo sistemos operatoriui už suvartotų, bet nenupirtų arba nesuvargotų, bet nupirtų gamtinių dujų kiekių subalansavimą pagal perdavimo sistemos operatoriaus parengtas ir su Komisija suderintas balansavimo taisykles. Tiekėjas, parduodantis gamtines dujas, yra atsakingas perdavimo sistemos operatoriui už parduotų, bet nepatietų gamtinių dujų kiekių subalansavimą pagal perdavimo sistemos operatoriaus parengtas ir su Komisija suderintas balansavimo taisykles.

24 straipsnis. Duomenų saugojimas

1. Tiekimo įmonės privalo penkerius metus saugoti ir prireikus pateikti visų su didmeniniais vartotojais, perdavimo sistemos, skirstymo sistemos, laikymo ir SGD sistemų operatoriais sudarytų sandorių duomenis apie šių sandorių trukmę, pristatymo ir apmokėjimo taisykles, kieki, vykdymo datas ir terminus, sandorių vertę, didmeninių vartotojų nustatymo priemones. Papildomai tiekimo įmonės saugo ir Komisijos reikalavimu jai pateikia visą informaciją apie neįvykdytas gamtinių dujų tiekimo sutartis ir gamtinių dujų rinkos finansines priemones.

2. Komisija, neatskleisdama informacijos, kuri laikoma komercine (gamybine) ar profesine paslaptimi, apie atskirus rinkos dalyvius ar atskirus sandorius, nuolat viešai Komisijos interneto svetainėje skelbia informaciją, užtikrinančią rinkos konkurencingumą ir kontrolę.

ŠEŠTASIS SKIRSNIS SISTEMŲ OPERATORIAI

25 straipsnis. Sistemų operatoriai

1. Lietuvos Respublikoje yra paskiriami perdavimo, skirstymo, laikymo, SGD sistemų ir rinkos operatoriai. Šiuos operatorius šio įstatymo nustatyta tvarka paskiria ir vėliau kontroliuoja, ir prižiūri Komisija.

2. Ta pati gamtinių dujų įmonė, atitinkanti šio skirsnio reikalavimus, gali būti bendru perdavimo, laikymo, skirstymo ir SGD sistemos operatoriumi.

26 straipsnis. Perdavimo, laikymo ir (arba) SGD sistemos operatorių užduotys

1. Kiekvienas perdavimo, laikymo ir (arba) SGD sistemos operatorius:
 - 1) ekonomiškai eksploatuoja, prižiūri ir plėtoja saugius, patikimus, efektyvius ir atvirą rinką užtikrinančius perdavimo, laikymo ir (arba) SGD įrenginius;
 - 2) deramai atsižvelgdamas į aplinkos apsaugą, užtikrina tinkamas priemones paslaugų teikimo įpareigojimams vykdyti;
 - 3) nediskriminuoja sistemos naudotojų ar sistemos naudotojų kategorijų;
 - 4) bet kuriam kitam perdavimo sistemos operatoriui, laikymo sistemos operatoriui, SGD sistemos operatoriui ir (arba) skirstymo sistemos operatoriui pateikia pakankamai informacijos, kad užtikrintų reikalavimų dėl saugaus ir veiksmingo jungtinės sistemos eksploatavimo laikymąsi transportuojant ir laikant gamtines dujas;
 - 5) teikia sistemos naudotojams informaciją, reikalingą veiksmingai naudotis sistema.
2. Perdavimo sistemos operatorius pastato pakankamus tarpvalstybinius pajėgumus, skirtus Europos Sąjungos perdavimo infrastruktūrai integruoti, atsižvelgdamas į visą ekonomiškai pagrįstą ir techniškai įmanomą pajėgumų paklausą ir į gamtinių dujų tiekimo saugumą.
3. Perdavimo sistemos operatorius pagal Komisijos patvirtintą tvarką kaupia, sistemina ir reguliariai teikia informaciją Komisijai apie gamtinių dujų tranzitą Lietuvos Respublikos teritorijoje.
4. Perdavimo sistemos operatorių priimtose taisyklėse, kuriomis siekiama subalansuoti gamtinių dujų perdavimo sistemą, turi būti objektyvios, skaidrios ir nediskriminacinės. Sąlygos, kuriomis perdavimo sistemos operatoriai teikia tokias paslaugas, nustatomos nediskriminaciniu išlaidas atspindinčiu būdu ir skatinant sistemos naudotojus subalansuoti dujų srautus pagal Komisijos paskelbtą metodiką. Tokios sąlygos yra skelbiamos viešai perdavimo sistemos operatorių svetainėse.
5. Komisija prižiūri, kad perdavimo sistemos operatoriai laikytųsi Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatytų būtiniausių perdavimo sistemos priežiūros ir plėtros standartų.
6. Savo funkcijoms atlikti reikalingą vartoti energiją perdavimo sistemos operatoriai įsigyja laikydamiesi skaidrios, nediskriminacinės ir rinkos pagrindu veikiančios tvarkos.
7. Lietuvos Respublikos ar Europos Sąjungos perdavimo sistemų operatoriai, jeigu tai būtina jų funkcijoms atlikti, turi teisę, laikydamiesi Europos Sąjungos teisės aktų reikalavimų, naudotis kitų perdavimo sistemos operatorių tinklais.

27 straipsnis. Perdavimo sistemos operatorius

1. Gamtinių dujų įmonė, kuriai nuosavybės teise priklauso perdavimo sistema ir kuri buvo paskirta perdavimo sistemos operatoriumi šio įstatymo 28 ir 29 straipsniuose nustatyta tvarka, veikia kaip perdavimo sistemos operatorius.
2. Komisija informuoja Europos Komisiją apie sprendimą paskirti perdavimo sistemos operatorių arba numanomą sprendimą nedelsdama, bet ne vėliau negu per vieną mėnesį nuo sprendimo priėmimo arba projekto patvirtinimo.
3. Laikoma, kad įpareigojimas gamtinių dujų įmonei, nuosavybės teise valdančiai perdavimo sistemą, veikti kaip perdavimo sistemos operatoriui yra įvykdytas, jeigu dvi ar daugiau gamtinių dujų įmonių, kurioms nuosavybės teise priklauso perdavimo sistemos, įsteigia bendrą gamtinių dujų įmonę, atliekančią perdavimo sistemos operatoriaus funkcijas atitinkamai dviejose ar daugiau valstybių narių. Bendrai įmonei gali priklausyti tik tos įmonės, kurios atitinka reikalavimus, taikomus atitinkamoje valstybėje narėje nepriklausomam sistemos operatoriui ar nepriklausomam perdavimo operatoriui patvirtinti.

28 straipsnis. Perdavimo sistemos operatoriaus paskyrimas

1. Jeigu gamtinių dujų įmonė įrodo, kad ji atitinka šio įstatymo ketvirtojo ir aštuntojo skirsnių reikalavimus, išduodant perdavimo sistemos operatoriaus licenciją, ta gamtinių dujų įmonė yra paskiriama perdavimo sistemos operatoriumi.
2. Sprendimas dėl perdavimo sistemos operatoriaus paskyrimo ir licencijos išdavimo yra priimamas per keturių mėnesių laikotarpį nuo visų dokumentų, reikalingų licencijai išduoti, gavimo dienos. Jeigu Komisija nepriima jokio sprendimo iki šio laikotarpio pabaigos, laikoma, kad licencija yra išduota ir gamtinių dujų įmonė paskiriama perdavimo sistemos operatoriumi.

3. Priimdama sprendimą, Komisija atsižvelgia į Europos Komisijos poziciją, jeigu Europos Komisija ją pateikia. Jeigu Europos Komisija nepateikia nuomonės perdavimo sistemos operatoriaus paskyrimo klausimu, laikoma, kad ji neprieštarauja Komisijos sprendimui.

4. Komisija ir Europos Komisija bet kuriuo procedūros metu gali prašyti, kad asmuo, siekiantis tapti perdavimo sistemos operatoriumi, pateiktų visą informaciją, svarbią sprendimui dėl perdavimo sistemos operatoriaus paskyrimo priimti.

5. Kiekvienas perdavimo sistemos operatorius Komisijai praneša apie visus planuojamus sandorius, kuriuos Komisijai gali reikėti įvertinti, siekiant nustatyti, ar perdavimo sistemos operatorius atitinka šio įstatymo ketvirtojo skirsnio reikalavimus.

6. Komisija prižiūri, kad perdavimo sistemos operatorius visada atitiktų šio įstatymo ketvirtojo ir aštuntojo skirsnių reikalavimus. Komisija iš naujo įvertina perdavimo sistemos operatoriaus atitiktį šio įstatymo ketvirtojo skirsnio reikalavimams, kai:

1) gaunamas perdavimo sistemos operatoriaus pranešimas pagal šio straipsnio 5 dalį;

2) sužino, kad dėl numatomo arba įvykusio teisių pasikeitimo arba poveikio perdavimo sistemos savininkams ar operatoriams gali arba galėjo būti pažeisti šio įstatymo ketvirtojo skirsnio reikalavimai;

3) Europos Komisija kreipiasi į Komisiją prašydama įvertinti perdavimo sistemos operatoriaus atitiktį Europos Sąjungos teisės aktų reikalavimams.

7. Nustačiusi, kad perdavimo sistemos operatorius nebeatitinka šio įstatymo aštuntojo skirsnio reikalavimų, Komisija gali skirti baudas, sudarančias iki 10 procentų šios gamtinių dujų įmonės metinių pajamų, gaunamų iš perdavimo veiklos, laikinai apriboti tas asmens ar asmens dalyvių teises, kurių įgyvendinimas pažeidžia šio įstatymo aštuntojo skirsnio reikalavimus, ir įpareigoti šią gamtinių dujų įmonę per Komisijos nurodytą protingą laikotarpį pašalinti atsiradusius trūkumus. Baudos skiriamos ir diferencijuojamos Energetikos įstatymo nustatyta tvarka ir sąlygomis. Jeigu perdavimo sistemos operatorius per nurodytą protingą laikotarpį trūkumų nepašalina, Komisija pradeda naujo operatoriaus licencijavimo ir paskyrimo procedūrą.

Pastaba. 29 straipsnis įsigalioja 2013-03-03.

29 straipsnis. Su trečiosiomis valstybėmis susijęs perdavimo sistemos operatoriaus paskyrimas

1. Jeigu perdavimo sistemos operatorius, kurį kontroliuoja asmuo ar asmenys iš trečiosios valstybės ar valstybių, prašo išduoti licenciją, Komisija apie tai praneša Europos Komisijai. Komisija informuoja Europos Komisiją ir apie visas kitas aplinkybes, kurių rezultatas būtų tas, kad asmuo ar asmenys iš trečiosios valstybės ar valstybių įgytų perdavimo sistemos ar perdavimo sistemos operatoriaus kontrolę.

2. Perdavimo sistemos operatorius praneša Komisijai apie visas aplinkybes, kurių rezultatas būtų tas, kad asmuo ar asmenys iš trečiosios valstybės ar valstybių įgytų perdavimo sistemos ar perdavimo sistemos operatoriaus kontrolę.

3. Komisija, prieš priimdama sprendimą dėl licencijos išdavimo, gauna Europos Komisijos nuomonę, patvirtinančią, kad:

1) tenkinami Europos Sąjungos teisės aktų reikalavimai dėl veiklų atskyrimo;

2) išdavus licenciją, nekils pavojus Europos Sąjungoje vykstančiam energijos tiekimui.

4. Komisija per du mėnesius nuo dienos, kai buvo gauta ar turėjo būti gauta, tačiau nebuvo pateikta, Europos Komisijos nuomonė, atsižvelgdama į Europos Komisijos poziciją, jeigu tokia buvo pateikta, priima galutinį sprendimą dėl perdavimo sistemos operatoriaus paskyrimo. Komisija paskiria operatorių, jeigu operatorius įrodo, kad:

1) jis atitinka šio įstatymo ketvirtojo skirsnio reikalavimus;

2) jo paskyrimas nesukelia pavojaus Lietuvos Respublikos arba kitos valstybės narės energijos tiekimui ir šio tiekimo saugumui;

3) nepažeidžiami teisėti visuomenės saugumo interesai.

5. Kartu su priimtu Komisijos sprendimu paskelbiama Europos Komisijos nuomonė, jeigu ji buvo pateikta. Jeigu Komisijos sprendimas skiriasi nuo Europos Komisijos nuomonės, Komisijos sprendime turi būti nurodomi tokio skirtumo motyvai.

30 straipsnis. Perdavimo sistemos operatoriaus statusas ir funkcijos

1. Perdavimo sistemos operatoriai privalo turėti visus technologinius, finansinius ir vadybinius pajėgumus, kurie reikalingi gamtinių dujų perdavimo veiklai vykdyti, įskaitant kvalifikuotą personalą ir nuosavybės teise priklausančią ar kitais teisėtais pagrindais valdomą perdavimo sistemą.

2. Gamtinių dujų perdavimo veiklą, be šio įstatymo 26 straipsnyje išvardytų užduočių, sudaro:

- 1) ryšių su trečiosiomis valstybėmis ir reguliavimo institucijomis palaikymas;
- 2) aktyvi veikla Europos gamtinių dujų perdavimo sistemos operatorių tinkle (ENTSO-G);
- 3) prieigos suteikimas trečiajai valstybei nediskriminuojant sistemos naudotojų ar tam tikrų sistemos naudotojų kategorijų ir tokios prieigos valdymas;
- 4) visų su perdavimo sistema susijusių mokėjimų, įskaitant mokestį už prieigą, balansavimą ir papildomas paslaugas, rinkimas;
- 5) saugios, veiksmingos ir ekonomiškos perdavimo sistemos eksploatavimas, priežiūra ir plėtojimas;
- 6) investicijų planavimas užtikrinant ilgalaikį sistemos pajėgumą (įskaitant tarptautinius pajėgumus) tenkinti esamą ir prognozuojamą būsimą paklausą ir garantuojant tiekimo saugumą;
- 7) regioninių kelių valstybių narių rinkų kūrimas arba palankesnių sąlygų liberalizavimo procesui sudarymas;
- 8) kitos būtinos funkcijos saugiam ir patikimam gamtinių dujų transportavimui užtikrinti.

31 straipsnis. Perdavimo sistemos operatoriaus vykdoma tinklo plėtra ir įgaliojimai priimti sprendimus dėl investavimo

1. Kiekvienais metais perdavimo sistemos operatorius, pasikonsultavęs su suinteresuotaisiais subjektais, Komisijai pateikia dešimties metų tinklo plėtros planą, kuris yra grindžiamas esama ir numatoma pasiūla bei paklausa. Tinklo plėtros plane nurodomos veiksmingos priemonės, skirtos sistemos pajėgumų pakankamumui ir tiekimo saugumui užtikrinti.

2. Dešimties metų tinklo plėtros plane:

1) rinkos dalyviams nurodoma svarbiausia perdavimo infrastruktūra, kurią reikia sukurti ar atnaujinti per artimiausius dešimt metų;

2) nurodomos visos investicijos, dėl kurių jau priimtas sprendimas, ir nustatomos naujos investicijos, kurias reikės atlikti per artimiausius trejus metus;

3) nustatomas visų investicinių projektų terminas.

3. Rengdamas dešimties metų tinklo plėtros planą, perdavimo sistemos operatorius daro pagrįstas prielaidas apie gamtinių dujų gavybos, tiekimo, vartojimo ir mainų su kitomis šalimis raidą, atsižvelgdamas į regioniniams kelių valstybių narių ir visos Europos Sąjungos tinklams skirtus investicijų planus, taip pat laikymo ir pakartotinio dujinimo SGD įrenginiams skirtus investicijų planus.

4. Komisija dėl dešimties metų tinklo plėtros plano viešai konsultuojasi su visais esamais ar potencialiais sistemos naudotojais ir paskelbia konsultavimosi rezultatus.

5. Komisija išnagrinėja, ar dešimties metų tinklo plėtros plane atsižvelgta į visus investavimo poreikius, kurie buvo nustatyti konsultavimosi metu, ir ar šis planas suderinamas su Europos Sąjungos dešimties metų tinklo plėtros planu. Jeigu iškyla abejonių dėl suderinamumo su Europos Sąjungos tinklo plėtros planu, Komisija konsultuojasi su Agentūra. Komisijos prašymu perdavimo sistemos operatorius privalo iš dalies pakeisti savo dešimties metų tinklo plėtros planą, jeigu jame neatsižvelgta į visus investavimo poreikius, kurie buvo nustatyti konsultavimosi metu, arba jeigu dešimties metų tinklo plėtros planas nesuderintas su Europos Sąjungos dešimties metų tinklo plėtros planu, arba jeigu plėtros planas neatitinka šio straipsnio 2 dalyje nustatytų dešimties metų tinklo plėtros plano turinio reikalavimų.

6. Komisija atlieka dešimties metų tinklo plėtros plano įgyvendinimo stebėseną, jos vertinimą ir paskelbia gautus rezultatus. Dešimties metų tinklo plėtros plano nevykdantį perdavimo sistemos operatorių Komisija įpareigoja vykdyti dešimties metų tinklo plėtros planą ir gali skirti sankcijas Energetikos įstatymo nustatyta tvarka ir sąlygomis.

7. Tuo atveju, kai perdavimo sistemos operatorius dėl kitų ne nuo jo priklausančių svarbių priežasčių neatlieka investicijos, kuri pagal dešimties metų tinklo plėtros planą turėjo būti atlikta per artimiausius trejus metus, Komisija privalo imtis bent vienos iš toliau nurodytų priemonių

tam, kad tokia investicija būtų atlikta, jeigu tokia investicija vis dar yra svarbi, atsižvelgdama į naujausią dešimties metų tinklo plėtros planą:

- 1) reikalauti, kad perdavimo sistemos operatorius atliktų investiciją;
- 2) dėl investicijos organizuoti konkursą, kuriame galėtų dalyvauti bet kurie investuotojai;
- 3) įpareigoti perdavimo sistemos operatorių priimti sprendimą padidinti turimą kapitalą siekiant finansuoti reikiamas investicijas ir sudaryti sąlygas nepriklausomiems investuotojams dalyvauti kapitale.

32 straipsnis. Sistemos operatoriams taikomi konfidencialumo reikalavimai

1. Nepažeisdamas teisės aktuose numatytų prievolių atskleisti informaciją, kiekvienas perdavimo, laikymo ir (arba) SGD sistemos operatorius privalo saugoti vykdydamas savo veiklą gautos informacijos, laikomos komercine (gamybine) ar profesine paslaptimi, konfidencialumą ir užtikrinti, kad komercinį pranašumą galinti suteikti informacija apie jų pačių veiklą nebūtų atskleista diskriminaciniu būdu.

2. Kai tas pats jungtinis operatorius vykdo perdavimo ir skirstymo veiklą, perdavimo sistemos operatoriui draudžiama naudotis bendromis tarnybomis su kitais įmonės padaliniais, išskyrus išimtinai administracines arba su informacinėmis technologijomis susijusias funkcijas atliekančius padalinius.

3. Susijusioms įmonėms parduodant ar perkant gamtines dujas, perdavimo, laikymo ir (arba) SGD sistemos operatoriams draudžiama ne pagal paskirtį naudotis informacija, laikoma komercine (gamybine) ar profesine paslaptimi, kurią asmenys suteikė įgydami teisę naudotis sistema arba derėdamiesi dėl tokios teisės.

4. Perdavimo, laikymo ir (arba) SGD sistemos operatoriai viešai savo interneto svetainėje skelbia informaciją, būtiną veiksmingai konkurencijai ir veiksmingam rinkos veikimui užtikrinti. Skelbtinos informacijos sąrašą nustato Komisija, atsižvelgdama į informacijos, laikomos komercine (gamybine) ar profesine paslaptimi, konfidencialumo apsaugą.

33 straipsnis. Perdavimo sistemos operatoriaus teisės

Perdavimo sistemos operatorius turi teisę:

1) gauti skirstymo sistemų operatorių, sistemos naudotojų ir vartotojų, kurių įrenginiai prijungti prie perdavimo tinklų, rodmenis ir kitą informaciją, reikalingą ilgalaikiai plėtrai planuoti, balansavimo funkcijai ir kitoms pareigoms, nurodytoms šiame įstatyme, atlikti;

2) gauti iš perdavimo sistemos naudotojų informaciją, kuri reikalinga trečiajai valstybei naudotis perdavimo sistema;

3) vadovaudamasis norminiais eksploatavimo dokumentais, nustatyti skirstymo sistemų ir vartotojų įrenginių, prijungtų prie perdavimo sistemos, funkcionavimo sąlygas, kurios užtikrintų perdavimo sistemos darbo saugumą, stabilumą ir patikimumą;

4) siekdamas užtikrinti avarijų prevencijos priemonių ir avarijų prevencijos planų vykdymą, perdavimo sistemos darbo stabilumą ir patikimumą, reikalauti, kad visi rinkos dalyviai įgyvendintų būtinas avarijų prevencijos ir likvidavimo priemones;

5) gavęs vartotojų, sistemų ar patalpų savininkų ar teisėtų valdytojų sutikimą, patekti į skirstymo sistemų, vartotojų teritorijas ir (ar) patalpas, kad įrengtų, prižiūrėtų ar keistų apskaitos prietaisus ar fiksuotų jų rodmenis;

6) reikalauti iš sistemos naudotojų pateikti pakankamą prievolių įvykdymo užtikrinimą, kuriuo būtų užtikrintos būsimos ir (ar) esamos sistemos naudotojo prievolės nupirkti iš perdavimo sistemos operatoriaus suvartotas, tačiau iš tiekimo įmonės ar gamtinių dujų biržoje neįsigytas dujas ir atlyginti dėl to susidariusius nuostolius;

7) teisės aktų nustatyta tvarka naudotis kitų perdavimo sistemos operatorių tinklu, jei tai būtina jų funkcijoms, įskaitant funkcijas, susijusias su tarpvalstybiniu perdavimu, atlikti.

34 straipsnis. Skirstymo sistemos operatorių užduotys

1. Kiekvienas skirstymo sistemos operatorius yra atsakingas už ilgalaikį sistemos pajėgumą vykdyti pagrįstus gamtinių dujų skirstymo poreikius, ekonomiškai eksploatuojant, prižiūrint ir plėtojant saugią, patikimą ir veiksmingą sistemą, atsižvelgiant į aplinkos apsaugos reikalavimus ir energijos vartojimo efektyvumą.

2. Bet kuriuo atveju skirstymo sistemos operatorius nediskriminuoja sistemos naudotojų ar sistemos naudotojų kategorijų, ypač su juo susijusių įmonių naudai.

3. Kiekvienas skirstymo sistemos operatorius bet kuriam kitam skirstymo, perdavimo, SGD ir (arba) laikymo sistemos operatoriumi pateikia pakankamai informacijos, kad užtikrintų reikalavimų dėl saugaus ir veiksmingo jungtinės sistemos eksploatavimo laikymąsi transportuojant ir laikant gamtines dujas.

4. Kiekvienas skirstymo sistemos operatorius teikia sistemos naudotojams informaciją, kurios jiems reikia norint veiksmingai prisijungti prie sistemos ir naudotis ja.

5. Jeigu skirstymo sistemos operatorius yra atsakingas už skirstymo sistemos subalansavimą ir šiuo tikslu priima taisykles, šios taisyklės turi būti objektyvios, skaidrios ir nediskriminacinės. Sąlygos, kuriomis skirstymo sistemos operatoriai teikia tokias paslaugas, įskaitant taisykles ir tarifus, nustatomos nediskriminaciniu išlaidas atspindinčiu būdu pagal Komisijos priimtą metodiką. Šios sąlygos paskelbiamos viešai skirstymo sistemos operatorių interneto svetainėse.

35 straipsnis. Skirstymo sistemos operatorių konfidencialumo įsipareigojimai

1. Nepažeisdamas teisės aktų reikalavimų pateikti informaciją, kiekvienas skirstymo sistemos operatorius užtikrina verslo veiklos metu gautos informacijos, laikomos komercine (gamybine) ar profesine paslaptimi, konfidencialumą ir pasirūpina, kad komercinį pranašumą galinti suteikti informacija apie jo veiklą nebūtų atskleista diskriminaciniu būdu.

2. Susijusioms įmonėms parduodant ar perkant gamtines dujas, skirstymo sistemos operatoriai nepiktnaudžiauja iš trečiųjų valstybių gauta informacija, laikoma komercine (gamybine) ar profesine paslaptimi, šioms suteikiant teisę naudotis sistema arba derantis dėl šios teisės.

36 straipsnis. Skirstymo sistemos operatoriaus teisės

Skirstymo sistemos operatorius turi teisę:

1) iš sistemos naudotojų, vartotojų ar kitų dujų skirstymo įmonių, kurių įrenginiai prijungti prie skirstymo sistemos, ir perdavimo sistemos operatoriaus gauti dujų apskaitos prietaisų rodmenis ar kitą informaciją, reikalingą jų pareigoms ir funkcijoms, nustatytoms šiame įstatyme ir jo įgyvendinamuosiuose teisės aktuose, atlikti;

2) gavęs vartotojų, patalpų savininkų ar teisėtų valdytojų sutikimą, patekti į vartotojų teritorijas ir (ar) patalpas, kad įrengtų, prižiūrėtų ar keistų apskaitos prietaisus ar fiksuotų jų rodmenis;

3) reikalauti iš esančių ir potencialių vartotojų informacijos, kuri reikalinga trečiajai valstybei naudotis skirstymo sistema.

37 straipsnis. Perdavimo ir skirstymo sistemų operatorių vykdoma gamtinių dujų sistemų plėtra ir gamtinių dujų saugyklų, pakartotinio dujinimo SGD įrenginių ir naujų vartotojų prijungimas

1. Perdavimo ir skirstymo sistemų operatoriai nustato ir, gavę Komisijos patvirtinimą, viešai savo interneto svetainėse paskelbia saugyklų, pakartotinio dujinimo SGD įrenginių ir vartotojų nediskriminacinio prijungimo prie perdavimo ir skirstymo sistemų skaidrias ir veiksmingas procedūras bei įkainius.

2. Perdavimo sistemos operatorius neturi teisės atsisakyti prijungti naują saugyklą, pakartotinio dujinimo SGD įrenginį ar vartotoją, motyvuodamas turimų tinklo pajėgumų galimais apribojimais ateityje arba papildomomis išlaidomis, susijusiomis su būtinu pajėgumų didinimu. Perdavimo sistemos operatorius užtikrina naujos jungties pakankamą įeinamąjį ir išeinamąjį pajėgumą.

3. Naujas perdavimo ar skirstymo sistemas nedujofikuotoje teritorijoje turi teisę įrengti asmenys, įgiję šią teisę konkurso būdu. Sistemų operatoriai, prie kurių sistemų prijungiamos naujos gamtinių dujų skirstymo sistemos, privalo prijungti šias sistemas. Sprendimą leisti įrengti naujas sistemas priima Komisija, vadovaudamasi Vyriausybės arba jos įgaliotos institucijos patvirtintomis naujų sistemų nedujofikuotoje (naujai dujofikuojamoje) teritorijoje įrengimo tvarkos taisyklėmis. Komisijos sprendimas leisti įrengti naujas perdavimo ar skirstymo sistemas

yra privaloma sąlyga išduodant leidimą statyti šiuos objektus Lietuvos Respublikos statybos įstatymo nustatyta tvarka.

4. Perdavimo ar skirstymo sistemų operatoriai licencijoje nurodytoje teritorijoje privalo prijungti naujų vartotojų sistemas prie savo sistemų pagal Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatytas taisykles.

5. Komisija parengia ir patvirtina prijungimo įkainių nustatymo metodiką. Komisija tvirtina naujų buitinių vartotojų sistemų prijungimo įkainius.

6. Gamtinių dujų įmonė padengia ekonomiškai pagrįstas sistemos plėtros ir prie sistemos prijungiamų asmenų prijungimo išlaidas. Prie sistemos prijungiami asmenys padengia ekonomiškai pagrįstas prijungimo išlaidas viršijančias išlaidas.

7. Prijungimo prie esamų gamtinių dujų sistemų išlaidos negali būti pripažintos pagrįstomis, jeigu dėl jų padidėtų kainos esamiems sistemų naudotojams ir gamtinių dujų vartotojams. Naujai dujofikuojamoms teritorijoms atsipirkimo laikotarpiui gali būti nustatyta tokia gamtinių dujų perdavimo ir skirstymo kaina, kuri padengtų investicijas.

38 straipsnis. Rinkos operatoriaus užduotys ir veikla

1. Rinkos operatorius organizuoja prekybą gamtinėmis dujomis pagal Prekybos gamtinėmis dujomis taisykles ir administruoja atsiskaitymus tarp rinkos dalyvių.

2. Rinkos operatoriaus veikloje patiriamoms gamtinių dujų rinkos administravimo ir susijusioms sąnaudoms padengti rinkos operatorius, suderinęs su Komisija, nustato prekybos gamtinių dujų biržoje įmokas. Tuo atveju, jeigu rinkos operatoriaus nustatytos įmokos nepadengia visų būtinų sąnaudų, likusį skirtumą rinkos operatoriumi atlygina perdavimo sistemos operatorius. Nustatant perdavimo paslaugos viršutines kainas ribas, numatomos būtinos išlaidos, susijusios su gamtinių dujų rinkos administravimu.

3. Rinkos operatorius pagal šio įstatymo 7 straipsnio 2 dalies 2 punkte nurodytose taisyklėse nustatytą tvarką bendradarbiauja su Komisija ir nedelsdamas Komisijai pateikia su įtartinais prekybos gamtinėmis dujomis sandoriais susijusią informaciją ir bet kurią kitą aktualią informaciją, kuri būtų reikalinga gamtinių dujų biržos priežiūrai vykdyti, ypač apie licenciją ir (ar) leidimų turėtojams nustatytų veiklos sąlygų galimus pažeidimus.

4. Rinkos operatorius, suderinęs su Komisija, turi teisę pavesti gamtinių dujų biržos techninio aptarnavimo ir (ar) organizavimo funkcijas teisės aktų nustatyta tvarka pasirinktam trečiajam asmeniui, jeigu tai yra pagrįstai reikalinga Lietuvos Respublikos gamtinių dujų rinkos integracijai ar bendrai gamtinių dujų rinkai sukurti. Tokiam trečiajam asmeniui pavedamos funkcijos, jų atlikimo tvarka ir sąlygos nustatomos rinkos operatoriaus ir trečiojo asmens sutartimi. Nepaisant trečiajam asmeniui pavestų funkcijų, rinkos operatorius ir toliau lieka tiesiogiai atsakingas už šiame įstatyme ir kituose teisės aktuose nustatytą licencijuojamos rinkos operatoriaus veiklos sąlygų tinkamą vykdymą.

SEPTINTASIS SKIRSNIS GARANTINIS TIEKIMAS

39 straipsnis. Garantinis tiekimas

1. Kai tiekimo įmonė nevykdo prisiimtų įsipareigojimų tiekti gamtines dujas sutartomis su vartotojais sąlygomis arba kai tiekimo įmonei išduotos licencijos galiojimas yra sustabdomas ar panaikinamas, tokios tiekimo įmonės garantinis gamtinių dujų tiekimas vartotojams užtikrinamas šiame straipsnyje nustatyta tvarka ir sąlygomis.

2. Garantinis tiekimas užtikrinamas buitiniams vartotojams ir nebutiniams vartotojams, kurie per metus suvartoja iki 20 000 kubinių metrų gamtinių dujų.

3. Skirstymo sistemos operatorius privalo užtikrinti garantinį tiekimą vartotojams, esantiems jam išduotoje skirstymo licencijoje nustatytoje teritorijoje.

4. Garantinio tiekimo dujų kaina apskaičiuojama ribinių sąnaudų metodu. Garantinio tiekimo dujų kainą sudaro gamtinių dujų įsigijimo kaina ir garantinio tiekimo paslaugos kaina, į kurią įskaičiuojamos garantinio tiekimo veiklos sąnaudos ir garantinio tiekimo rizikos premija, kuri nustatoma pagal šio įstatymo 9 straipsnio 3 dalyje nurodytą skaičiavimo metodiką.

5. Garantinį tiekimą vykdanči gamtinių dujų įmonė privalo sudaryti visas reikalingas sutartis su sistemų operatoriais ir yra atsakinga už gamtinių dujų patiekimą iki vartotojų sistemų.

6. Garantinis tiekimas šio straipsnio 2 dalyje nurodytiems vartotojams vykdomas laikantis šių sąlygų:

1) gamtinių dujų tiekimas vykdomas tomis pačiomis sąlygomis, kurios yra numatytos vartotojų sutartyse su dujų tiekimo nebevykdančiu ankstesniu tiekėju, išskyrus gamtinių dujų kainą. Ankstesnis tiekėjas privalo nedelsdamas perduoti garantinį tiekimą vykdančiai gamtinių dujų įmonei su vartotojų sutartimis susijusią garantiniam tiekimui vykdyti reikalingą informaciją. Vartotojai, turėdami santykių su garantinį tiekimą vykdančia gamtinių dujų įmone, privalo laikytis sutartyse su dujų tiekimo nebevykdančiu ankstesniu tiekėju numatytų sąlygų ir apmokėjimo už paslaugas tvarkos iki to momento, kol sudaro sutartį su dujų įmone, vykdančia garantinį tiekimą;

2) vartotojams taikoma garantinio tiekimo gamtinių dujų kaina nustatoma pagal šio straipsnio 4 dalies reikalavimus ir kartu su šia kaina nenustatomi jokie papildomi mokesčiai, išskyrus atsiskaitymus už dujų perdavimą, skirstymą ir įstatymų nustatytus mokesčius;

3) pradėjus teikti garantinio tiekimo paslaugą, vartotojas ne vėliau kaip per 3 savaites nuo garantinį tiekimą vykdančios gamtinių dujų įmonės rašytinio pranešimo apie teikiamą paslaugą gavimo dienos sudaro sutartį su garantinį tiekimą vykdančia gamtinių dujų įmone. Jeigu vartotojas sutarties nesudaro, garantinį tiekimą vykdanči gamtinių dujų įmonei įgyja teisę nutraukti gamtinių dujų tiekimą vartotojui ar jo objektams;

4) garantinis tiekimas visą vartotojui nustatytą laikotarpį privalo būti vykdomas nepertraukiamai, jeigu vartotojas tinkamai vykdo šiame įstatyme ir kituose teisės aktuose, taip pat su garantinį tiekimą vykdančia gamtinių dujų įmone sudarytose sutartyse nustatytus įsipareigojimus;

5) garantinis tiekimas vartotojui užtikrinamas ne ilgesniam kaip 6 mėnesių laikotarpiui, kuriam pasibaigus, garantinį tiekimą vykdanči gamtinių dujų įmonei įgyja teisę nutraukti gamtinių dujų tiekimą vartotojui ar jo objektams. Nepriklausomai nuo garantinio tiekimo, vartotojas turi teisę nevaržomai bet kuriuo metu sudaryti sutartį su kita tiekimo įmone ir nutraukti sutartį su garantinį tiekimą vykdančia gamtinių dujų įmone, ne vėliau kaip prieš 3 savaites raštu informavęs apie planuojamą sutarties nutraukimą;

6) jeigu vartotojas, kuriam buvo suteikta garantinio tiekimo paslauga, per šios dalies 3 punkte nustatytą terminą nesudaro sutarties su garantinį tiekimą vykdančia gamtinių dujų įmone ir pasirenka kitą tiekimo įmonę, vartotojas privalo sumokėti gamtinių dujų įmonei, vykdančiai garantinį tiekimą, už suvartotas gamtines dujas pagal šios gamtinių dujų įmonės pateiktą mokėjimo dokumentą.

7. Garantinį tiekimą vykdanči gamtinių dujų įmonei privalo atskirai tvarkyti garantinio tiekimo veiklos apskaitą.

AŠTUNTASIS SKIRSNIS VEIKLŲ IR APSKAITOS ATSKYRIMAS

40 straipsnis. Atskiriamos veiklos

1. Lietuvos Respublikoje vykdoma gamtinių dujų perdavimo veikla privalo būti atskirta nuo gamtinių dujų gavybos veiklos ir tiekimo veiklos, atskiriant perdavimo sistemos ir (arba) perdavimo sistemos operatoriaus nuosavybę nuo gavybos ir (arba) tiekimo veiklą vykdančių gamtinių dujų įmonių.

2. Sprendimus dėl turto, kuris reikalingas sistemai eksploatuoti, prižiūrėti ar plėtoti, panaudojimo savarankiškai priima perdavimo, laikymo, skirstymo ar SGD sistemos operatorius.

3. Šio straipsnio 1 ir 2 dalių reikalavimai netaikomi integruotai gamtinių dujų įmonei, skirstančiai ir (arba) tiekiančiai gamtines dujas mažiau kaip 100 tūkstančių vartotojų.

41 straipsnis. Neleistina kontrolė

1. Tas pats asmuo ar asmenys neturi teisės:

1) tiesiogiai arba netiesiogiai kontroliuoti įmonės, vykdančios gavybos ar tiekimo veiklą, ir tiesiogiai arba netiesiogiai kontroliuoti perdavimo sistemos operatoriaus ar pačios perdavimo sistemos arba įgyvendinti kontrolės ar valdymo teises perdavimo sistemos operatoriaus arba perdavimo sistemos atžvilgiu;

2) tiesiogiai arba netiesiogiai kontroliuoti perdavimo sistemos operatoriaus ar perdavimo sistemos ir tiesiogiai arba netiesiogiai kontroliuoti įmonės, vykdančios gavybos ar tiekimo veiklą, arba įgyvendinti kontrolės ar valdymo teises tokios įmonės atžvilgiu;

3) skirti perdavimo sistemos operatoriaus stebėtojų tarybos, valdybos arba įmonei atstovaujančių organų narius ir tiesiogiai arba netiesiogiai kontroliuoti įmonę, vykdančią gavybos ar tiekimo veiklą, arba turėti kontrolės ar valdymo teisių tokios įmonės atžvilgiu.

2. Įmonė, atliekanti kurią nors iš gamtinių dujų gavybos ar tiekimo funkcijų bet kurioje kitoje valstybėje, kurios gamtinių dujų perdavimo sistema yra sujungta su Lietuvos Respublikos gamtinių dujų perdavimo sistema, neturi teisės tiesiogiai ar netiesiogiai kontroliuoti perdavimo sistemos operatoriaus ar turėti kokių nors kitų teisių jo atžvilgiu.

3. Šio straipsnio 1 dalies 1 ir 2 punktuose nurodytos įmonės, atliekančios kurią nors iš gavybos ar tiekimo funkcijų, apima įmones, atliekančias kurią nors iš gamtinių dujų gavybos ar tiekimo ir elektros gamybos ar tiekimo funkcijų. Atitinkamai šio straipsnio 1 dalies 1 ir 2 punktuose nurodyti perdavimo sistemos operatoriai ir pačios perdavimo sistemos apima tiek gamtinių dujų, tiek elektros perdavimo sistemos operatorius ir perdavimo sistemas.

4. Šio straipsnio 1 ir 2 dalyse nurodytos teisės visų pirma apima:

1) įgaliojimus naudotis balsavimo teisėmis;

2) įgaliojimus skirti priežiūros organų, valdymo organų ir kito įmonei atstovaujančio organo narius;

3) kontrolinio akcijų paketo valdymą ir disponavimą juo.

5. Tuo atveju, jeigu šio straipsnio 1 dalyje ir šio įstatymo 42 straipsnyje nurodytas asmuo yra valstybė narė ar kitas viešasis subjektas, du atskiri viešieji subjektai, kontroliuojantys perdavimo sistemos operatorių ar perdavimo sistemą ir įmonę, atliekančią kurią nors iš gavybos ar tiekimo funkcijų, nėra laikomi tuo pačiu asmeniu ar asmenimis.

42 straipsnis. Gamtinių dujų įmonių organų nariai

Tas pats asmuo neturi teisės būti ir įmonės, vykdančios gavybos ar tiekimo veiklą, ir perdavimo sistemos operatoriaus stebėtojų tarybos, valdymo organo arba kito įmonei atstovaujančio organo nariu ar šių bendrovių vienasmeniu vadovu.

43 straipsnis. Skirstymo sistemos operatorių veiklos rūšių atskyrimas

1. Kai skirstymo sistemos operatorius yra vertikaliai integruotos įmonės dalis (padalinys), jis savo teisine forma, organizacine struktūra ir priimdamas sprendimus turi būti nepriklausomas nuo kitų veiklos rūšių, nesusijusių su skirstymu. Ši nuostata nereiškia pareigos skirstymo sistemos turto nuosavybę atskirti nuo vertikaliai integruotos įmonės.

2. Užtikrinant skirstymo sistemos operatoriaus nepriklausomumą, taikomi šie reikalavimai:

1) skirstymo sistemos operatoriaus valdymo organų nariai negali dalyvauti integruotos gamtinių dujų įmonės, tiesiogiai ar netiesiogiai atsakingos už gamtinių dujų gavybos, perdavimo ir tiekimo kasdienį organizavimą, valdymo organuose;

2) būtina imtis tinkamų priemonių siekiant užtikrinti, kad į skirstymo sistemos operatoriaus valdymo organų narių profesinius interesus būtų atsižvelgiama taip, kad jie galėtų veikti nepriklausomai;

3) skirstymo sistemos operatorius turi turėti faktines teises nepriklausomai nuo integruotos gamtinių dujų įmonės priimti sprendimus, susijusius su turtu, reikalingu sistemai eksploatuoti, prižiūrėti ar plėtoti. Šioms užduotims atlikti skirstymo sistemos operatorius turi turėti būtinus išteklius, įskaitant technologinius, finansinius ir vadybinius pajėgumus;

4) skirstymo sistemos operatorius, vadovaudamasis Komisijos patvirtintais standartiniais reikalavimais, turi parengti atitikties programą, kurioje nurodomos taikytinos priemonės siekiant išvengti diskriminacinio elgesio, ir užtikrinti tinkamą jos įgyvendinimo stebėseną. Atitikties programoje nustatomos konkrečios darbuotojų pareigos šiems tikslams pasiekti.

3. Komisija stebi ir kontroliuoja, kad skirstymo sistemos operatorius, esantis vertikaliai integruotos įmonės dalis (padalinys), negalėtų pasinaudoti vertikalios integracijos pranašumu konkurencijai iškraipyti. Vertikaliai integruoti skirstymo sistemos operatoriai, teikdami

informaciją ir kurdami prekės ženklą, turi atskleisti, kad tiekimo veiklą vykdo vertikaliai integruotos įmonės dalis (padalinys).

4. Šio straipsnio 1 dalis nedraudžia integruotai gamtinių dujų įmonei vykdyti perdavimo, skystinimo, laikymo ir skirstymo veiklą, jeigu laikomasi šio įstatymo 40 straipsnio 1 dalies reikalavimų.

44 straipsnis. Gamtinių dujų įmonių apskaitos atskyrimas ir viešumas

1. Gamtinių dujų įmonės kiekvienos gamtinių dujų veiklos (perdavimo, skystinimo, skirstymo, laikymo, tiekimo nebuitiniams ir buitiniams vartotojams) apskaitą tvarko atskirai. Atskirai tvarkoma ir su gamtinių dujų veikla nesusijusios veiklos rūšių apskaita. Gamtinių dujų įmonės savo metines finansines ataskaitas parengia, pateikia nepriklausomam auditui ir paskelbia Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatyme ir Lietuvos Respublikos buhalterinės apskaitos įstatyme nustatyta tvarka ir sąlygomis.

2. Komisija nustato standartines gamtinių dujų įmonių apskaitos atskyrimo taisykles ir su apskaitos atskyrimu susijusius reikalavimus, įskaitant reikalavimą atlikti nepriklausomą auditą.

3. Atskirų veiklos rūšių apskaita tvarkoma taip, kaip ji turėtų būti tvarkoma, jeigu šių rūšių veikla verstųsi atskiros įmonės su joms priskirtu turtu.

4. Valstybės institucijos, įstatymų nustatyta tvarka atlikdamos joms pavestas įmonių veiklos priežiūros funkcijas, turi teisę susipažinti su gamtinių dujų įmonių apskaitos dokumentais, tačiau privalo saugoti gamtinių dujų įmonės pateiktą konfidencialią informaciją.

5. Gamtinių dujų įmonių metinės finansinės ataskaitos turi būti patikrintos nepriklausomo audito. Auditoriai išvadas teikia Komisijai. Gamtinių dujų įmonės metinėse finansinėse ataskaitose turi pateikti informaciją apie vieno milijono litų ir didesnės vertės sandorius, sudarytus su susijusiomis įmonėmis.

DEVINTASIS SKIRSNIS GAMTINIŲ DUJŲ SEKTORIAUS PATIKIMUMAS

45 straipsnis. Atsakomybė už gamtinių dujų tiekimo saugumo užtikrinimą

1. Už gamtinių dujų tiekimo saugumo užtikrinimą pagal savo kompetenciją bendrai atsako gamtinių dujų įmonės, nebuitiniai vartotojai, Vyriausybė, Energetikos ministerija, Komisija, atlikdami užduotis, susijusias su gamtinių dujų tiekimo saugumą užtikrinančių priemonių įgyvendinimu.

2. Vyriausybė nustato konkrečias saugumą užtikrinančias priemones, kurių įgyvendinimas Komisijai, gamtinių dujų įmonėms ir vartotojams yra privalomas. Priemonės turi apimti minimalius dujų tiekimo patikimumo reikalavimus, pažeidžiamų vartotojų apibrėžimą, dujų tiekimo prioritetus dujų tiekimo sutrikimo atveju, dujų tiekimo kontrolės ir finansavimo tvarką, jos turi būti nediskriminuojančios, aiškos ir paskelbtos teisės aktų nustatyta tvarka. Su gamtinių dujų tiekimo saugumą užtikrinančių priemonių įgyvendinimu susijusių dalyvių funkcijas ir atsakomybę Vyriausybė nustato taip, kad visų pirma veiksmų turėtų imtis gamtinių dujų įmonės ir nebuitiniai dujų vartotojai, o po to – valstybės ir Europos Sąjungos institucijos.

3. Energetikos ministerija yra kompetentinga institucija, užtikrinanti gamtinių dujų tiekimo saugumą užtikrinančių priemonių įgyvendinimą Lietuvos Respublikoje.

4. Energetikos ministerija gamtinių dujų tiekimo saugumo užtikrinimo srityje, atlikdama užduotis, susijusias su gamtinių dujų tiekimo saugumą užtikrinančių priemonių įgyvendinimu, užtikrina:

- 1) gamtinių dujų tiekimo sutrikimų rizikos vertinimo atlikimą;
- 2) nacionalinio lygmens prevencinio ir ekstremaliųjų situacijų valdymo planų rengimą;
- 3) esant susitarimui su kitomis valstybėmis narėmis, regioninio lygmens gamtinių dujų tiekimo sutrikimų rizikos vertinimo atlikimą;
- 4) esant susitarimui su kitomis valstybėmis narėmis, regioninio lygmens prevencinio ir ekstremaliųjų situacijų valdymo planų rengimą;
- 5) nuolatinę nacionalinio lygmens gamtinių dujų tiekimo saugumo stebėseną;
- 6) infrastruktūros standarto įgyvendinimą;

7) tiekimo standarto įgyvendinimą;
8) fizinio pajėgumo transportuoti gamtines dujas abiem (priešpriešinėmis) kryptimis įgyvendinimą;

9) kitų šiame įstatyme ir kituose teisės aktuose nustatytų užduočių, susijusių su gamtinių dujų tiekimo saugumą užtikrinančių priemonių įgyvendinimu, atlikimą.

5. Komisija gamtinių dujų tiekimo saugumo užtikrinimo srityje prižiūri:

1) tiekimo įmonių gamtinių dujų atsargų kaupimą ir laikymą;

2) pagrindines gamtinių dujų tiekimo sutarčių sąlygas dėl gamtinių dujų tiekimo patikimumo užtikrinimo tarp gamtinių dujų tiekimo įmonių ir vartotojų ir gamtinių dujų įmonių veiksmus dėl dujų tiekimo patikimumo užtikrinimo tarp gamtinių dujų įmonių ir galutinių vartotojų, naudojančių gamtines dujas energijai gaminti, kai ta energija parduodama ar naudojama visuomeniniams ar gyventojų poreikiams tenkinti;

3) kitų šiame įstatyme ir kituose teisės aktuose nustatytų užduočių, susijusių su gamtinių dujų tiekimo saugumą užtikrinančių priemonių įgyvendinimu, atlikimą.

6. Siekdamį gamtinių dujų tiekimo saugumo užtikrinimo, šio straipsnio 1 dalyje nurodyti dalyviai tarpusavyje bendradarbiauja rengiant gamtinių dujų tiekimo sutrikimų rizikos vertinimą, rengiant nacionalinio ir regioninio lygmens prevencinių ir ekstremaliųjų situacijų valdymo planus, įgyvendinant infrastruktūros ir tiekimo standartus ir fizinį pajėgumą transportuoti gamtines dujas tarpvalstybinėmis jungtimis abiem (priešpriešinėmis) kryptimis.

46 straipsnis. Gamtinių dujų tiekimo saugumą užtikrinančios priemonės

1. Gamtinių dujų įmonės privalo būti nuolat pasirengusios veikti galimo dujų tiekimo sutrikimo atveju ir įgyvendinti nacionalinį prevencinį planą gamtinių dujų tiekimo patikimumui ir techninei gamtinių dujų sistemų saugai užtikrinti. Dujų tiekimo sutrikimo atveju ar sumažėjus gamtinių dujų tiekimui, kilus grėsmei sistemų saugumui, įvykus avarijai, iškilus grėsmei žmonių sveikatai ar saugumui, gamtinių dujų įmonės privalo įgyvendinti nacionalinį ekstremaliųjų situacijų valdymo planą ir nedelsdamos imtis visų pagrįstų priemonių gamtinių dujų tiekimo patikimumui ir techninei gamtinių dujų sistemų saugai užtikrinti. Šios priemonės turi būti pagrįstos ir proporcingos. Gamtinių dujų įmonės apie taikomas prevencines ir ekstremaliųjų situacijų valdymo priemones praneša Energetikos ministerijai. Gamtinių dujų tiekimo sutrikimo ar nutraukimo atveju vartotojams gamtinių dujų tiekimą užtikrina tiekimo įmonė, kuri tiekė gamtines dujas prieš gamtinių dujų tiekimo apribojimą ar nutraukimą.

2. Gamtinių dujų įmonės ir vartotojai, kurie turi didesnės kaip 5 MW galios energijos gamybos objektų, privalo planuoti būsimą gamtinių dujų paklausą, gamtinių dujų sistemų pajėgumą. Gamtinių dujų įmonės privalo planuoti gamtinių dujų sistemų techninės būklės lygį, priemones, kaip patenkinti paklausą, kai ji yra didžiausia, spręsti gamtinių dujų trūkumo problemas, kylančias dėl vienos ar kelių gamtinių dujų tiekimo įmonių kaltės. Gamtinių dujų įmonės ne vėliau kaip iki kiekvienų metų gegužės 1 dienos parengia saugumo užtikrinimo ataskaitas ir pateikia jas Energetikos ministerijai.

3. Dujų tiekimo sutrikimo atveju ar sumažėjus gamtinių dujų tiekimui, Vyriausybė ar jos įgaliota institucija turi teisę pagal nacionalinį ekstremaliųjų situacijų valdymo planą nustatyti reikalavimą gamtinių dujų įmonėms ir nebuitiniams vartotojams naudotis gamtinių dujų saugykloomis ir šio reikalavimo sąlygas. Gamtinių dujų atsargos gali būti tiekiamos iš valstybių narių teritorijoje esančių gamtinių dujų saugyklų.

4. Nebuitiniai vartotojai, kurie naudoja gamtines dujas energijai gaminti, kai ta energija parduodama ar naudojama visuomeniniams ar gyventojų poreikiams tenkinti, privalo turėti vieno mėnesio energijos išteklių rezervo atsargas. Energijos išteklių rezervo atsargų rūšį pasirenka patys vartotojai.

5. Buitinių vartotojų nenutrūkstamo gamtinių dujų tiekimo saugumo išlaidos įtraukiamos apskaičiuojant gamtinių dujų tiekimo kainą kaip atskira tiekimo kainos dalis. Nebuitiniai vartotojai pagal sutartis nenutrūkstamo gamtinių dujų tiekimo saugumo išlaidas padengia savo lėšomis.

6. Energetikos ministerija teikia informaciją apie gamtinių dujų saugumo užtikrinimo priemones Europos Komisijai ir kitoms Europos Sąjungos valstybėms narėms bei kiekvienais metais ne vėliau kaip iki liepos 31 dienos parengia ir paskelbia apibendrintą gamtinių dujų tiekimo saugumo stebėsenos ataskaitą ir pateikia ją Europos Komisijai.

7. Energetikos ministerija rengia ir viešai ministerijos interneto svetainėje paskelbia prevencinius ir ekstremaliųjų situacijų valdymo planus ir užtikrina nuolatinę jų įgyvendinimo stebėseną. Apie parengtus prevencinius ir ekstremaliųjų situacijų valdymo planus ir jų atnaujinimus Energetikos ministerija nedelsdama praneša Europos Komisijai. Vyriausybei paskelbus ekstremaliąją situaciją gamtinių dujų sektoriuje, gamtinių dujų įmonės, Vyriausybė, Energetikos ministerija, Komisija imasi iš anksto nustatytų veiksmų, apibūdintų ekstremaliųjų situacijų valdymo plane, ir nedelsdamos apie tai pranešama Europos Komisijai ir kitoms valstybėms narėms. Paskelbus ekstremaliąją situaciją gamtinių dujų sektoriuje, Vyriausybė su prašymu kreipiasi į Europos Komisiją ir Europos Komisijai atlikus patikrinimus gali būti paskelbta regioninio lygmens arba Europos Sąjungos lygmens ekstremalioji situacija gamtinių dujų sektoriuje.

47 straipsnis. Gamtinių dujų atsargų kaupimas

1. Siekiant patikimo gamtinių dujų tiekimo Lietuvos Respublikoje, gamtinių dujų tiekėjai privalo, o nebutiniai vartotojai turi teisę kaupti gamtinių dujų atsargas, kurios gali būti panaudojamos tik laikantis Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatytos tvarkos.

2. Gamtinių dujų tiekimo įmonės ir nebutiniai vartotojai gamtinių dujų atsargas kaupia sudarydami sutartis su gamtinių dujų laikymo įmonėmis, registruotomis, veikiančiomis ir turinčiomis saugyklas bet kurioje valstybėje narėje, gamtinių dujų perdavimo sistema sujungtoje su Lietuvos Respublika. Gamtinių dujų tiekimo įmonės gamtinių dujų atsargas gali kaupti ir pačios.

3. Vyriausybė ar jos įgaliota institucija, atsižvelgdama į vidutinį buitinių vartotojų ir nebutinių vartotojų, kurie per metus suvartoja iki 20 000 kubinių metrų gamtinių dujų, gamtinių dujų suvartojimą šaltuoju periodu ir į būtinybę užtikrinti nepertraukiamą gamtinių dujų tiekimą, nustato gamtinių dujų tiekėjams privalomą sukaupti gamtinių dujų kiekį ir šio kiekio sukaupimo terminus.

4. Gamtinių dujų atsargų kaupimo išlaidų įtraukimo į gamtinių dujų tiekimo sąnaudas metodiką patvirtina Komisija.

5. Jeigu nebutiniai vartotojai nusprendžia kaupti gamtinių dujų atsargas arba jeigu šie vartotojai negali pakeisti gamtinių dujų kita kuro rūšimi, jie privalo turėti Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyto laikotarpio poreikį tenkinančias gamtinių dujų atsargas arba sudaryti sutartį su tiekimo įmone, turinčia gamtinių dujų atsargų.

48 straipsnis. Gamtinių dujų perdavimo sistemos sujungimas su Europos Sąjungos gamtinių dujų perdavimo sistemomis

1. Vyriausybė arba jos įgaliota institucija turi teisę priimti sprendimus dėl dujotiekio, gamtinių dujų saugyklos ir SGD įrenginių, reikalingų saugumui užtikrinti, įrengimo, išplėtimo ir finansavimo. Dujų įmonės tokius sprendimus privalo įgyvendinti, o Komisija prižiūri tokių sprendimų įgyvendinimą.

2. Lietuvos Respublikos gamtinių dujų perdavimo sistemos sujungimo su Europos Sąjungos gamtinių dujų sistemomis projekto sąnaudų įtraukimo į perdavimo sistemos paslaugų teikimo sąnaudas metodiką patvirtina Komisija.

DEŠIMTASIS SKIRSNIS PRIEIGOS PRIE SISTEMOS ORGANIZAVIMAS

49 straipsnis. Teisė naudotis sistema

1. Komisija ir sistemų operatoriai užtikrina galimybę asmenims naudotis perdavimo ir skirstymo sistema ir SGD įrenginiais paskelbtomis ir taikomomis visiems vartotojams kainomis, įskaitant tiekimo įmones, ir objektyvų šios sistemos taikymą nediskriminuojant sistemos naudotojų. Sistemų operatoriai užtikrina, kad šios kainos ir jų apskaičiavimo metodai būtų paremti Komisijos metodika. Ši metodika teisės aktų nustatyta tvarka paskelbiama iki jos įsigaliojimo.

2. Sistemų operatoriai vartotojams, gamtinių dujų įmonėms ir asmenims, transportuojantiems gamtines dujas tranzitu, suteikia teisę pagal sutartį naudotis sistema.

3. Sistemų operatoriai, vadovaudamiesi Komisijos paskelbtais reikalavimais, patvirtina naudojimosi sistema taisykles. Ne vėliau kaip prieš vieną mėnesį iki naudojimosi sistema taisyklių įsigaliojimo momento šias taisykles ir jų pakeitimus savo interneto svetainėje paskelbia Komisija ir sistemų operatoriai. Teisė naudotis sistemomis turi būti suteikiama objektyviai, nediskriminuojant sistemos naudotojų.

4. Komisija turi teisę reikalauti, kad sistemos operatorius pakeistų patvirtintas naudojimosi sistema taisykles taip, kad jos atitiktų Komisijos paskelbtus reikalavimus.

5. Šio įstatymo nuostatos nedraudžia sistemų valdytojams (operatoriams) ir jų naudotojams sudaryti ilgalaikių sutarčių dėl prieigos prie sistemos, jeigu jos neprieštarauja Europos Sąjungos konkurencijos taisyklėms.

50 straipsnis. Teisė naudotis saugyklomis

1. Suteikiant teisę asmenims naudotis gamtinių dujų įmonių saugyklomis ir gamtinių dujų laikymo vamzdynuose paslaugomis, kai tai yra būtina dėl techninių ir (arba) ekonominių priežasčių, norint užtikrinti teisę veiksmingai naudotis tiekimo vartotojams sistema, ir suteikiant teisę naudotis papildomomis paslaugomis, Komisija gali nuspręsti taikyti kurį nors vieną arba abu šio straipsnio 4 ir 5 dalyse nurodytus būdus. Šios procedūros įgyvendinamos laikantis objektyvių, skaidrių ir nediskriminacinių kriterijų.

2. Komisija apibrėžia ir paskelbia kriterijus, pagal kuriuos galima nustatyti, kuris teisės naudotis saugyklomis ir gamtinių dujų laikymo vamzdynuose paslaugomis būdas taikomas. Komisija paskelbia, kokios saugyklos ar tų saugyklų dalys ir atitinkamos gamtinių dujų laikymo vamzdyne paslaugos yra siūlomos pagal šio straipsnio 4 ir 5 dalyse nurodytus būdus.

3. Šio straipsnio 1 dalies nuostatos netaikomos papildomoms ir laikinojo laikymo paslaugoms, kurios susijusios su SGD įrenginiais ir būtinos pakartotinio dujinimo procesui ir paskesniame pristatyme į perdavimo sistemą.

4. Kai teisė naudotis saugykla, gamtinių dujų laikymo vamzdynuose paslaugomis ir kitomis papildomomis paslaugomis įgyvendinama derybų būdu, vartotojai ir sistemos naudotojai dėl sutarčių derasi su atitinkamu laikymo sistemos operatoriumi arba gamtinių dujų įmonėmis. Laikymo sistemos operatoriai ir gamtinių dujų įmonės kiekvienais metais paskelbia naudojimosi savo saugyklomis, gamtinių dujų laikymo vamzdynuose paslaugomis ir kitomis papildomomis paslaugomis pagrindines komercines sąlygas. Laikymo sistemos operatoriai ir gamtinių dujų įmonės šias sąlygas nustato pasikonsultavę su sistemos naudotojais. Šalys dėl teisės naudotis saugyklomis, gamtinių dujų laikymo vamzdynuose paslaugomis ir kitomis papildomomis paslaugomis privalo derėtis sąžiningai.

5. Komisija imasi būtinų priemonių, kad gamtinių dujų įmonėms ir vartotojams būtų suteikta teisė naudotis saugyklomis, gamtinių dujų laikymo vamzdynuose paslaugomis ar kitomis papildomomis paslaugomis taikant iš anksto paskelbtus tarifus ir (arba) kitas naudojimosi šiomis saugyklomis ir gamtinių dujų laikymo vamzdynuose paslaugomis sąlygas ir pareigas. Komisija šiuos tarifus ir jų apskaičiavimo metodikas nustato, pasikonsultavusi su sistemos naudotojais.

51 straipsnis. Teisė naudotis gavybos tinklais

1. Komisija imasi būtinų priemonių, kad gamtinių dujų įmonės ir vartotojai, neatsižvelgiant į jų buvimo vietą, šiame straipsnyje nustatyta tvarka galėtų naudotis gavybos tinklais, įskaitant įrenginius, kuriais teikiamos tokiam naudojimuisi būtinos techninės paslaugos, išskyrus tokias tinklų ir įrenginių dalis, kurios naudojamos vietinei gavybos veiklai gamtinių dujų gavybos telkinio vietoje. Apie tokias taikomas priemones Komisija praneša Europos Komisijai.

2. Šio straipsnio 1 dalyje nurodyta naudojimosi teisė suteikiama pagal Komisijos patvirtintą naudojimosi gavybos tinklais tvarkos aprašą. Naudojimosi gavybos tinklais tvarkos apraše nustatomi kriterijai, pagal kuriuos naudojimosi teisė suteikiama sąžiningai ir viešai, skatinant konkurencingą gamtinių dujų rinką ir išvengiant piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi, atsižvelgiant į tiekimo saugumą ir reguliarumą, turimus arba pagrįstai prieinamus pajėgumus ir aplinkos apsaugos reikalavimus.

3. Komisija ginčus dėl naudojimosi gavybos tinklais sprendžia operatyviai ir vadovaudamasi Energetikos įstatymo ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka.

4. Kilus tarptautiniam ginčui, jo sprendimui taikoma valstybės narės, kurios jurisdikcijai priklauso gavybos tinklas, kuriuo atsisakoma leisti naudotis, arba tarptautiniuose susitarimuose

numatyta teisė. Jei, kilus tarptautiniam ginčui, ginčijamas gavybos tinklas yra ne tik Lietuvos Respublikos, bet ir kitos valstybės narės teritorijoje, turi būti konsultuojamasi su atitinkama valstybe nare siekiant užtikrinti, kad Europos Sąjungos teisės aktų reikalavimai būtų taikomi nuosekliai.

52 straipsnis. Atsisakymas suteikti teisę naudotis sistema

1. Gamtinių dujų įmonės, pateikdamos argumentuotus motyvus, gali atsisakyti suteikti teisę naudotis sistema, jeigu:

1) trūksta pajėgumų arba teisė naudotis sistema trukdytų joms vykdyti šiame įstatyme nurodytus viešųjų paslaugų teikimo įpareigojimus;

2) atsirado esminių ekonominių ir finansinių sunkumų, susijusių su sudarytu įsipareigojimo mokėti už nepaimtą gamtinių dujų kiekį sutarčių („imk arba mokėk“ sutarčių) vykdymu.

2. Atsisakymas, grindžiamas įsipareigojimo mokėti už nepaimtą gamtinių dujų kiekį sutarčių („imk arba mokėk“ sutarčių) vykdymu, gali būti pripažintas tinkamu tik gavus Komisijos pritarimą.

3. Gamtinių dujų įmonė, atsisakiusi patenkinti kitos gamtinių dujų įmonės ar vartotojo raštu pateiktą prašymą naudotis sistema gamtinėms dujoms transportuoti, apie šį savo sprendimą ir jo priežastis per 10 darbo dienų praneša Komisijai.

4. Komisija turi teisę įpareigoti gamtinių dujų įmonę suteikti teisę pasinaudoti sistema, jeigu nustato, kad gamtinių dujų įmonės atsisakymas yra nepagrįstas.

5. Komisija turi teisę įpareigoti gamtinių dujų įmonę, atsisakiusią suteikti teisę naudotis sistema dėl pajėgumų ar jungčių trūkumo, atlikti būtinus ekonomiškai pagrįstus arba potencialaus vartotojo apmokamus patobulinimus.

53 straipsnis. Nauja infrastruktūra

1. Gamtinių dujų įmonei, pateikusiai Vyriausybei arba jos įgaliotai institucijai prašymą įrengti naują stambią gamtinių dujų sistemą – tai yra įrenginius, kurie reikšmingai padidina gamtinių dujų sistemos pajėgumus arba leidžia plėtoti naujus gamtinių dujų tiekimo šaltinius, SGD įrenginius, saugyklas ar jungiamuosius vamzdinius, – Seimas Vyriausybės teikimu savo sprendimu gali leisti nustatytą laikotarpį, tačiau ne ilgiau negu iki dešimties metų, netaikyti šio įstatymo nuostatų, susijusių su veiklos rūšių atskyrimu, teise naudotis sistema, teise naudotis saugyklomis, teise naudotis gavybos tinklais, prijungimu ir prieiga prie nacionalinių sistemų, balansavimo paslaugų teikimu, prieiga prie tarpvalstybinių sistemų, energijos vartojimo efektyvumo didinimu, rinkos integracijos ir tiekimo saugumo skatinimu ir (arba) pareiga pakeisti netinkamas taikomas sąlygas, jeigu laikomasi šių sąlygų:

1) investicija į naują stambią gamtinių dujų sistemą sukuria objektyvias galimybes skatinti gamtinių dujų tiekimo konkurenciją ir gerinti tiekimo saugumą;

2) nesuteikus išimties, ši investicija objektyviai būtų negalima dėl jos rizikos;

3) būsimas naujos stambios gamtinių dujų sistemos, išskyrus jungiamuosius vamzdinius, savininkas turi būti kitas asmuo, negu sistemos operatorius, kurių sistemose tą infrastruktūrą numatyta pastatyti;

4) iš būsimų naujos stambios gamtinių dujų sistemos vartotojų turi būti imamas užmokestis už naudojimąsi šia sistema;

5) išimtis neturi kenkti konkurencijai ar veiksmingam gamtinių dujų vidaus rinkos funkcionavimui arba veiksmingam sistemos, su kuria ta infrastruktūra yra sujungta, funkcionavimui.

2. Vyriausybė teikia Seimui priimti sprendimą dėl šio straipsnio 1 dalyje nurodytų išimčių taikymo.

3. Išimtį galima suteikti naujos infrastruktūros arba esamos infrastruktūros, kurios pajėgumas smarkiai padidėjo, visiems pajėgumams arba jų daliai.

4. Priimant sprendimą suteikti išimtį, kiekvienu atskiru atveju atsižvelgiama į poreikį nustatyti sąlygas, susijusias su išimties galiojimo laikotarpiu ir nediskriminacine teise naudotis infrastruktūra. Nustatant šias sąlygas, visų pirma atsižvelgiama į planuojamus sukurti papildomus pajėgumus, esamų pajėgumų pakeitimus, projekto įgyvendinimo laikotarpį ir kitas reikšmingas aplinkybes.

5. Sprendimas suteikti išimtį turi būti tinkamai pagrindžiamas ir paskelbiamas.

6. Komisija nedelsdama perduoda Europos Komisijai kiekvieno Vyriausybei ar jos įgaliotai institucijai pateikto prašymo suteikti išimtį kopiją ir nedelsdama praneša apie sprendimą, kartu pateikdama visą svarbią su sprendimu susijusią informaciją. Komisija turi teisę šią informaciją pateikti apibendrintos formos, kad Europos Komisija galėtų priimti tinkamai pagrįstą sprendimą. Visų pirma pateikiama tokia informacija:

- 1) išsamios priežastys, dėl kurių išimtis buvo suteikta arba buvo atsisakyta ją suteikti;
- 2) išimties, jei ji būtų suteikta, poveikio konkurencijai ir veiksmingam gamtinių dujų vidaus rinkos funkcionavimui analizė;
- 3) priežastys, į kurias atsižvelgiant buvo nustatyta išimties galiojimo trukmė ir visų gamtinių dujų sistemos pajėgumų dalis, kuriai suteikiama išimtis;
- 4) kai išimtis susijusi su jungiamuoju vamzdynu, – konsultacijų su valstybių narių reguliavimo institucijomis rezultatai;
- 5) informacija apie tai, kaip infrastruktūra pasitarnaus įvairinant gamtinių dujų tiekimo šaltinius.

7. Sprendimas suteikti išimtį netenka galios po dvejų metų nuo jo priėmimo, jeigu iki to laiko nepradedama infrastruktūros statyba, ir po penkerių metų nuo jo priėmimo, jeigu iki to laiko infrastruktūra nepradedama eksploatuoti, nebent Vyriausybė ar jos įgaliota institucija nuspręstų, kad vėluojama dėl kliūčių, kurių asmuo, kuriam suteikta išimtis, negali kontroliuoti.

54 straipsnis. Vietinė bendrojo naudojimo sistema

1. Vietinė bendrojo naudojimo sistema yra skirstymo sistemos sudedamoji dalis ir jai taikomi tie patys reikalavimai kaip ir skirstymo sistemai, išskyrus šiame įstatyme nustatytas išimtis.

2. Vietinės bendrojo naudojimo sistemos savininkas (savininkai) privalo leisti asmenims naudotis sistema, prijungti kitų vartotojų sistemas ir užtikrinti saugią ir efektyvią sistemos veiklą. Naudojimosi vietine bendrojo naudojimo sistema taisyklės, jų patvirtinimas ir paskelbimas turi atitikti šio įstatymo 49 straipsnio reikalavimus. Teisė naudotis bendrojo naudojimo sistemomis turi būti suteikiama objektyviai, nediskriminuojant sistemos naudotojų.

3. Vietinės bendrojo naudojimo sistemos, kurioje gamtinės dujos netiekiamos buitiniams vartotojams, išskyrus buitinius vartotojus, turinčius darbo santykių su skirstymo sistemos savininku ar valdytoju ir esančius uždaros skirstymo sistemos aptarnaujamoje teritorijoje, savininkas ar valdytojas turi teisę šio įstatymo nustatyta tvarka pats vykdyti skirstymo veiklą arba privalo sudaryti skirstymo paslaugų teikimo sutartį su skirstymo licenciją turinčia gamtinių dujų įmone, prie kurios sistemos yra prijungta vietinė bendrojo naudojimo sistema.

55 straipsnis. Tiesioginiai vamzdynai

1. Gamtinių dujų įmonės turi teisę tiekti vartotojams dujas tiesioginiu vamzdynu ir vartotojai turi teisę gauti gamtines dujas iš dujų įmonių tiesioginiu vamzdynu.

2. Jeigu gamtinių dujų įmonė atsisako suteikti teisę naudotis gamtinių dujų sistema šio įstatymo 52 straipsnio nustatytais atvejais arba kyla ginčas dėl tokio atsisakymo suteikti teisę naudotis gamtinių dujų sistema, sprendimą dėl tiesioginio vamzdyno įrengimo ir sąlygų priima Komisija. Komisijos priimti sprendimai dėl tiesioginių vamzdynų įrengimo yra privalomi vykdyti abiem šalims, jie turi būti pagrįsti, objektyvūs, skaidrūs ir nediskriminuojantys kitų vartotojų. Leidimai tiesioginiam vamzdynui įrengti neišduodami, jeigu nepanaudojami visi esami pajėgumai.

56 straipsnis. Pareigos suteikti tretiesiems asmenims prieigą prie sistemos išimties

1. Jeigu gamtinių dujų įmonė susiduria su dideliais ekonominiais ir finansiniais sunkumais, atsirandančiais iš „įmk arba mokėk“ įsipareigojimų, prisiimtų pagal vieną ar kelias gamtinių dujų pirkimo sutartis, arba jeigu kyla tokių sunkumų grėsmė, gamtinių dujų įmonė gali pateikti prašymą Komisijai laikinai netaikyti reikalavimų suteikti tretiesiems asmenims prieigą prie sistemos. Prašymai pateikiami kiekvienu konkrečiu atveju prieš atsisakant suteikti tretiesiems asmenims prieigą prie sistemos.

2. Prie prašymo pridedama visa svarbi informacija apie problemos pobūdį ir mastą bei gamtinių dujų įmonės įdėtas pastangas siekiant išspręsti problemą.

3. Jeigu nėra pagrįstų alternatyvių sprendimų ir atsižvelgdama į šio straipsnio 5 dalį, Komisija gali leisti netaikyti reikalavimų suteikti tretiesiems asmenims prieigą prie sistemos. Toks Komisijos sprendimas turi būti tinkamai pagrįstas.

4. Komisija nedelsdama praneša Europos Komisijai apie sprendimą leisti netaikyti reikalavimų suteikti tretiesiems asmenims prieigą prie sistemos, pateikdama ir visą svarbią informaciją apie šį sprendimą. Jeigu per aštuonias savaites nuo pranešimo gavimo dienos Europos Komisija paprašo, kad Komisija iš dalies pakeistų arba atšauktų sprendimą leisti netaikyti reikalavimų suteikti tretiesiems asmenims prieigą prie sistemos, Komisija Europos Komisijos prašymą įvykdo per keturias savaites ir apie tai praneša Komisijai.

5. Priimdama sprendimus dėl šio straipsnio 1 dalyje nurodytos išimties taikymo, Komisija visų pirma atsižvelgia į šiuos kriterijus:

- 1) tikslą sukurti konkurencinę gamtinių dujų rinką;
- 2) būtinybę užtikrinti viešųjų paslaugų teikimo įpareigojimų vykdymą ir garantuoti tiekimo saugumą;
- 3) gamtinių dujų įmonės padėtį gamtinių dujų rinkoje ir faktinę konkurencijos padėtį toje rinkoje;
- 4) ekonominių ir finansinių sunkumų, su kuriais susiduria gamtinių dujų įmonės ir perdavimo įmonės arba vartotojai, mastą;
- 5) sutarties ar sutarčių pasirašymo datą ir sąlygas, įskaitant tai, kiek jos palankios pokyčiams rinkoje;
- 6) pastangas rasti problemos sprendimo būdą;
- 7) įmonės sugebėjimą „imk arba mokėk“ įsipareigojimų prisiėmimo metu numatyti šių didelių sunkumų atsiradimo tikimybę;
- 8) sistemos sujungimą su kitomis sistemomis ir tų sistemų sąveiką;
- 9) poveikį, kurį sprendimas leisti netaikyti reikalavimų suteikti tretiesiems asmenims prieigą prie sistemos galėtų turėti šio įstatymo teisingam taikymui, kad gamtinių dujų vidaus rinka veiktų sklandžiai.

6. Laikoma, kad didelių sunkumų nėra, jeigu gamtinių dujų pardavimas nesumažėja iki lygio, mažesnio už minimalias realizavimo garantijas, numatytas „imk arba mokėk“ gamtinių dujų pirkimo sutartyse, arba jei „imk arba mokėk“ gamtinių dujų pirkimo sutartį galima patikslinti, arba gamtinių dujų įmonė gali rasti alternatyvių realizavimo rinkų.

7. Gamtinių dujų įmonė, kuriai nebuvo leista netaikyti reikalavimų suteikti tretiesiems asmenims prieigą prie sistemos, negali atsisakyti suteikti prieigos prie sistemos dėl gamtinių dujų tiekimo sutartyje prisiimtų „imk arba mokėk“ įsipareigojimų.

8. „Imk arba mokėk“ įpareigojimo išimtimi nelaikoma tai, kad vartotojas gamtinių dujų biržoje perleidžia gamtinių dujų įsigijimo teisę, atsirandančią iš vartotojo ir tiekėjo sudarytos sutarties. Tokiu atveju yra laikoma, kad sutartyje su tiekėju gamtinių dujų įsigijimo teisės pirkėjas pakeičia gamtinių dujų įsigijimo teisės pardavėją.

VIENUOLIKTASIS SKIRSNIS VARTOTOJŲ TEISIŲ APSAUGA

57 straipsnis. Vartotojų apsaugos priemonės

1. Gamtinių dujų vartotojų teisių ir teisėtų interesų apsaugos valstybinę priežiūrą ir kontrolę pagal kompetenciją atlieka Komisija ir Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba.

2. Nepažeisdami vartotojų teisių pagal kitus teisės aktus, vartotojai turi teisę:

1) su laisvai pasirinkta gamtinių dujų tiekimo įmone sudaryti sutartį, kurioje nurodoma tiekėją nurodantys duomenys ir adresas, teikiamos paslaugos, siūlomų paslaugų kokybės lygis ir pradinio prijungimo terminas, siūlomų techninės priežiūros paslaugų rūšys, priemonės, kurias naudojant galima gauti naujausią informaciją apie visus taikomus tarifus ir mokėjimus už techninę priežiūrą, sutarties galiojimo laikotarpis, paslaugų teikimo atnaujinimo ir nutraukimo bei sutarties pratęsimo ir nutraukimo sąlygos, taip pat tai, ar numatyta teisė nutraukti sutartį netaikant sankcijų, kompensavimas ir pinigų grąžinimas tuo atveju, kai paslaugų kokybė neatitinka sutartyje nurodyto lygio, įskaitant netikslas ir vėluojančias sąskaitas, metodus, kuriuo pradedamos neteisminės ginčų sprendimo procedūros, informacija apie vartotojų teises ir skundų nagrinėjimą. Visa šiame punkte

nurodyta informacija skelbiama gamtinių dujų įmonės interneto svetainėje. Visos sąlygos turi būti sąžiningos ir pateiktos vartotojams susipažinti iš anksto prieš sudarant ar patvirtinant sutartį;

2) iš tiekėjo gauti aiškią informaciją apie taikomas kainas, tarifus ir apie standartines sąlygas, susijusias su galimybe naudotis gamtinių dujų įmonių teikiamomis paslaugomis ir naudojimosi jomis. Tiekėjai savo vartotojams apie kainų ir kitų mokėjimų padidinimą turi pranešti tiesiogiai, skaidriai, suprantamai ir ne vėliau kaip likus vienam įprastam sąskaitų pateikimo laikotarpiui iki didesnių kainų ir kitų mokėjimų įsigaliojimo. Taip pat tiesiogiai, skaidriai, suprantamai tiekėjai informuoja vartotojus apie ketinimą pakeisti sutarties sąlygas ir iš to atsirandančią vartotojų teisę nutraukti sutartį ir teisę nesutikti pakeisti galiojančios sutarties sąlygų. Buitiniai vartotojai bet kada turi teisę nutraukti sutartis vienašališkai ir neatlygintinai Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.390 straipsnio 1 dalyje nustatytais sąlygomis;

3) iš Komisijos ir Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos gauti visą reikiamą informaciją apie savo teises, ginčų sprendimo būdus ir galiojančius gamtinių dujų sektorių reglamentuojančius teisės aktus;

4) pasirinkti iš kelių apmokėjimo būdų, kuriuos taikant vartotojai nebūtų diskriminuojami;

5) nemokamai pakeisti tiekėją. Šį pakeitimą gamtinių dujų įmonės turi įvykdyti per tris savaites nuo prašymo pakeisti tiekėją pateikimo;

6) naudotis vartotojų skundų nagrinėjimo procedūromis. Visi vartotojai turi teisę reikalauti, kad gamtinių dujų įmonė teiktų geros kokybės paslaugas ir tinkamai, sąžiningai bei operatyviai nagrinėtų skundus pagal patvirtintą tokių skundų nagrinėjimo tvarką, o prireikus kreiptis į Vartotojų teisių apsaugos tarnybą ar Komisiją;

7) po prijungimo prie gamtinių dujų sistemos būti informuojami apie galiojančiuose nacionalinės teisės aktuose nustatytą jų teisę gauti nustatytos kokybės gamtines dujas pagrįstomis kainomis;

8) gauti savo suvartojimo duomenis, o sudarius aiškų susitarimą nemokamai leisti bet kokiai registruotai tiekimo įmonei naudotis savo skaitiklių rodmenimis. Už duomenų tvarkymą atsakinga šalis privalo įmonei pateikti tuos duomenis. Komisija nustato duomenų formą ir tvarką, pagal kurią tiekėjams ir vartotojams suteikiama galimybė naudotis duomenimis. Už šią paslaugą papildomas mokestis vartotojui nenustatomas;

9) be papildomo mokesčio gauti reguliarią ir tinkamą informaciją apie faktinį gamtinių dujų suvartojimą ir gamtinių dujų kainas, kuri sudaro vartotojui galimybę reguliuoti savo gamtinių dujų suvartojimą;

10) pakeitus gamtinių dujų tiekėją, ne vėliau kaip per šešias savaites nuo tiekėjo pakeitimo gauti paskutinę sąskaitą;

11) gamtinių dujų biržoje perleisti gamtinių dujų įsigijimo teisę.

3. Vyriausybė ar jos įgaliota institucija pagal Komisijos atliktą ilgalaikės trukmės išlaidų ir naudos rinkai ekonominį vertinimą parengia pažangių matavimo sistemų, kuriomis būtų padedama aktyviam vartotojų dalyvavimui gamtinių dujų tiekimo rinkoje, įdiegimo terminus. Komisija užtikrina šių sistemų įdiegimą, matavimo sistemų sąveikos įgyvendinimą ir tinkamų standartų bei geriausios praktikos panaudojimą.

4. Vartotojų teisių apsaugos priemonės nekliaudo gamtinių dujų įmonei apriboti ar nutraukti gamtinių dujų perdavimo, skirstymo ar tiekimo tik šiame straipsnyje numatytais pagrindais.

5. Gamtinių dujų įmonė be jokio išankstinio įspėjimo tol, kol išnyksta toliau išvardytos priežastys, gali nutraukti gamtinių dujų perdavimą, skirstymą ar tiekimą, kai:

1) dėl vartotojų veiksmų kyla perdavimo ar skirstymo sistemų avarijos grėsmė arba kenkiama gamtinių dujų sistemos saugumui ir patikimumui;

2) vartotojo sistema kelia grėsmę žmonių gyvybei, sveikatai ar turtui;

3) kyla avarija ar ekstremalioji energetikos situacija, dėl kurių neįmanoma tęsti gamtinių dujų perdavimo, skirstymo ar tiekimo konkrečioms vartotojams, jeigu tenkinami Energetikos įstatyme nustatyti apribojimų ekstremaliųjų energetikos situacijų metu taikymo pagrindai;

4) nutraukiamas ar apribojamas gamtinių dujų tiekimas į Lietuvos Respublikos teritoriją ir gamtinių dujų įmonės neturi pakankamo gamtinių dujų atsargų rezervo.

6. Gamtinių dujų įmonė, raštu įspėjusi vartotoją prieš 5 dienas, turi teisę nutraukti gamtinių dujų perdavimą, skirstymą ar tiekimą tuo atveju, kai:

1) vartotojas, nepaisydamas gauto rašytinio dujų įmonės įspėjimo, savo veiksmais ar neveikimu kelia trikdžius ir neigiamai veikia gamtinių dujų kokybę;

2) būtina atlikti remontą ar kitų vartotojų sistemų prijungimo darbus;

3) vartotojas nesutinka įleisti perdavimo sistemos ar skirstomųjų sistemų operatoriaus į vartotojo teritoriją ir (ar) patalpas įrengti, prižiūrėti arba pakeisti gamtinių dujų apskaitos prietaisų ar fiksuoti jų rodmenis.

7. Gamtinių dujų įmonė turi teisę nutraukti gamtinių dujų perdavimą, skirstymą ar tiekimą tiems vartotojams, kurie, gavę rašytinį įspėjimą, neapmokėjo sąskaitų už suvartotas gamtines dujas arba jų persiuntimą ir su tuo susijusias paslaugas: buitiniai vartotojai – per 15 dienų, o visi kiti vartotojai – per 10 dienų nuo rašytiniame įspėjime nurodytos dienos.

58 straipsnis. Vartotojų teisių apsauga

1. Siekdama užtikrinti tinkamą vartotojų teisių apsaugą, Komisija:

1) prižiūri, kad būtų tinkamai įgyvendintos vartotojų apsaugos priemonės, taip užtikrinant vartotojų apsaugą. Svarbiausia Komisijos funkcija vartotojų teisių gynimo srityje – užtikrinti, kad būtų taikomos adekvačios pažeidžiamų vartotojų apsaugos priemonės;

2) imasi tinkamų priemonių prie gamtinių dujų sistemos prisijungusiems vartotojams atokiose vietovėse apsaugoti;

3) užtikrina aukštą vartotojų apsaugos lygį, ypač susijusį su sutarties sąlygų, bendros informacijos ir ginčų sprendimo būdų skaidrumu;

4) imasi tinkamų priemonių, kurios skirtos nustatyto energijos nepritekliaus klausimams spręsti. Šiuo tikslu Komisija teikia rekomendacijas Vyriausybei ar jos įgaliotai institucijai dėl platesnio masto kovos su skurdu nacionalinių energijos veiksmų planų rengimo, socialinės apsaugos sistemos lengvatų taikymo, energijos vartojimo efektyvumą didinančios paramos teikimo;

5) užtikrina, kad visi prie gamtinių dujų sistemos prisijungę vartotojai turėtų teisę gauti gamtines dujas iš bet kurioje valstybėje registruoto šio įstatymo reikalavimus atitinkančio tiekėjo, kuris laikosi patvirtintų Prekybos gamtinėmis dujomis taisyklių, balansavimo taisyklių ir tiekimo saugumo reikalavimų;

6) užtikrina, kad vartotojai turėtų teisę gauti savo suvartojimo duomenis ir laikydamiesi sutarties sąlygų galėtų pakeisti gamtinių dujų tiekėją trijų savaičių laikotarpiu;

7) užtikrina, kad gamtinių dujų tiekėjai ar skirstymo sistemos operatoriai, bendradarbiaudami su Komisija, imtųsi reikiamų veiksmų viešai įmonių interneto svetainėse paskelbti Europos Komisijos parengtą aiškų ir glaustą klausimų ir atsakymų sąrašą, kuriame teikiama praktinė informacija apie energijos vartotojų teises.

2. Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka ir sąlygomis prie Komisijos įsteigiamas bendrasis informacijos centras, skirtas teikti gamtinių dujų vartotojams visą reikiamą informaciją apie jų teises, galiojančius teisės aktus ir jiems prieinamus ginčų sprendimo būdus. Bendrasis informacijos centras yra Komisijos administracijos struktūrinis padalinys.

3. Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba atlieka gamtinių dujų buitinių vartotojų teisių ir teisėtų interesų apsaugos valstybinę priežiūrą ir kontrolę, vertina gamtinių dujų buitinių vartotojų sutarčių su gamtinių dujų įmonėmis standartines sąlygas ir ginčija nesąžiningas šių sutarčių nuostatas.

DVYLIKTAJIS SKIRSNIS TARPTAUTINIS BENDRADARBIAVIMAS

59 straipsnis. Tarptautinio bendradarbiavimo pareiga

Komisija ir perdavimo sistemos operatorius privalo bendradarbiauti su kompetentingomis Europos Sąjungos institucijomis ar organizacijomis, valstybių narių reguliavimo institucijomis ir šių valstybių perdavimo sistemos operatoriais.

60 straipsnis. Komisijos tarptautinis bendradarbiavimas

Vykdydama tarptautinį bendradarbiavimą, Komisija:

1) rengia Europos Komisijai reikalingas gamtinių dujų rinkos ataskaitas;

2) tarptautiniais klausimais bendradarbiauja su Agentūra ir valstybių narių reguliavimo institucijomis ir teikia joms visą užduotims vykdyti būtiną informaciją;

3) užtikrina tokį iš Agentūros ir valstybių narių reguliavimo institucijų gaunamos informacijos konfidencialumo lygį, kokio reikalauja informaciją perduodanti institucija;

4) keičiasi duomenimis regioniniu lygmeniu, siekdama prisidėti prie svarbiausių rinkos procesų suderinimo;

5) bendradarbiauja su valstybių narių reguliavimo institucijomis bent regioniniu lygmeniu, siekdama skatinti rengti eksploatacines priemones, bendras gamtinių dujų biržas ir tarpvalstybinių pajėgumų paskirstymą ir sudaryti sąlygas tinkamam sujungimo pajėgumų lygiui užtikrinti regione ir tarp regionų, sudarant galimybes plėtoti veiksmingą konkurenciją ir gerinti tiekimo saugumą. Komisija siekia koordinuoti visų perdavimo sistemos operatoriams ir kitiems rinkos dalyviams skirtų tinklo nuostatų ir perkrovos valdymo taisyklių rengimą. Visi šiame punkte išvardyti veiksmai yra atliekami konsultuojantis su kitomis nacionalinėmis institucijomis ir nedarant įtakos jų specialiajai kompetencijai;

6) turi teisę tarpusavyje sudaryti bendradarbiavimo susitarimus su kitų valstybių narių reguliavimo institucijomis;

7) teikia Vyriausybei ar jos įgaliotai institucijai informaciją apie tarptautinio bendradarbiavimo klausimus, tiesioginiai susijusius su Vyriausybės vykdoma užsienio politika.

61 straipsnis. Perdavimo sistemos operatoriaus tarptautinis bendradarbiavimas

Vykdydamas tarptautinį bendradarbiavimą, perdavimo sistemos operatorius privalo:

1) turėti vieną ar daugiau regionų lygmeniu integruotų pajėgumų paskirstymo ir tinklo saugumo patikrinimo sistemų, apimančių dvi ar daugiau valstybių narių;

2) veiksmingai eksploatuoti, prižiūrėti ir plėtoti saugius, patikimus ir efektyvius perdavimo įrenginius, skirtus atvirai rinkai užtikrinti, deramai atsižvelgiant į aplinkos apsaugos reikalavimus, užtikrinant tinkamas priemones paslaugų teikimo įpareigojimams vykdyti;

3) pastatyti pakankamus tarpvalstybinius pajėgumus, skirtus Europos Sąjungos perdavimo infrastruktūrai integruoti, atsižvelgiant į visą ekonomiškai pagrįstą ir techniškai įmanomą pajėgumų paklausą ir dujų tiekimo saugumą.

62 straipsnis. Regioninis solidarumas

1. Siekdamas užtikrinti patikimą tiekimo saugumą gamtinių dujų vidaus rinkoje ir integruoti nacionalinę Lietuvos Respublikos gamtinių dujų rinką, Lietuvos Respublika ir Komisija bendradarbiauja regioniniu lygmeniu su kaimyninėmis valstybėmis narėmis, skatindama regioninį ir dvišalį solidarumą.

2. Bendradarbiavimas, vykdomas susidarius aplinkybėms, kurios sukelia ar per trumpą laiką gali sukelti didelį tiekimo sutrikimą, darantį poveikį bet kuriai bendradarbiaujančiai valstybei narei, apima:

1) ekstremaliosios padėties nacionalinių priemonių, skirtų gamtinių dujų tiekimo patikimumui užtikrinti, koordinavimą;

2) jungiamųjų gamtinių dujų vamzdinių nustatymą, plėtojimą ir atnaujinimą;

3) tarpusavio pagalbos teikimo sąlygas ir praktines priemones.

3. Komisija skatina perdavimo sistemos operatorių bendradarbiavimą vieno ar kelių regionų lygmeniu, įskaitant bendradarbiavimą tarpvalstybiniais klausimais, siekiant sukurti konkurencingą gamtinių dujų vidaus rinką.

4. Komisija nuolat informuoja Europos Komisiją ir kitas valstybes nares apie tokį regioninį bendradarbiavimą.

TRYLIKTAJIS SKIRSNIS SKUNDŲ NAGRINĖJIMAS IR ATSAKOMYBĖ

63 straipsnis. Skundų ir ginčų nagrinėjimas

1. Skundus ir ginčus, susijusius su paslaugomis gamtinių dujų sektoriuje, išankstine neprivaloma ginčų sprendimo ne teisme tvarka nagrinėja Komisija. Buitinių vartotojų skundus ir ginčus gamtinių dujų sektoriuje, išankstine neprivaloma ginčų sprendimo ne teisme tvarka Komisija nagrinėja tik tiek, kiek tai neprieštarauja Vartotojų teisių apsaugos tarnybos

kompetencijai. Komisijos priimtas sprendimas yra privalomas ir vykdomas tol, kol kompetentingas Lietuvos Respublikos teismas nusprendžia kitaip įstatymų nustatyta tvarka.

2. Gamtinių dujų buitinių vartotojų skundus ir ginčus dėl gamtinių dujų tiekimo ar paslaugų teikimo sutarčių nesąžiningų sąlygų taikymo, taip pat fizinių asmenų skundus dėl gamtinių dujų tiekėjų nesąžiningos komercinės veiklos išankstine ginčų sprendimo ne teisme tvarka nagrinėja Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatyme ir Lietuvos Respublikos nesąžiningos komercinės veiklos vartotojams draudimo įstatyme nustatyta tvarka.

3. Jeigu vartotojas, dėl prašymo dalyko prieš tai nesikreipęs į tiekėją, kreipiasi į skundus ir ginčus nagrinėjančią instituciją, ši imasi priemonių šalis sutaukyti. Ginčas nenagrinėjamas, jeigu tiekėjas per ginčus nagrinėjančios institucijos nustatytą terminą pasiūlo taikų ginčo sprendimo būdą ir vartotojas sutinka su tokiu ginčo sprendimo būdu arba per nustatytą terminą nenurodo, kad nesutinka su tokiu ginčo sprendimo būdu. Tiekėjas privalo pateikti vartotojui visą informaciją apie pasiūlytą ginčo sprendimo būdą ir paaiškinti, kad jeigu vartotojas nenurodys, kad jis nesutinka su taikiu ginčo sprendimo būdu, ginčas nebus nagrinėjamas.

4. Skundai ir ginčai nagrinėjami Energetikos įstatymo nustatyta tvarka.

64 straipsnis. Atsakomybė

Asmenys, pažeidę šio įstatymo reikalavimus, atsako įstatymų nustatyta tvarka.

Skelbiu šį Lietuvos Respublikos Seimo priimtą įstatymą.

RESPUBLIKOS PREZIDENTĖ

DALIA GRYBAUSKAITĖ

Lietuvos Respublikos
gamtinių dujų įstatymo
priedas

ĮGYVENDINAMI EUROPOS SĄJUNGOS TEISĖS AKTAI

1. 2009 m. liepos 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/73/EB dėl gamtinių dujų vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, panaikinanti Direktyvą 2003/55/EB (OL 2009 L 211, p. 94).

2. 2010 m. spalio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 994/2010 dėl dujų tiekimo saugumo užtikrinimo priemonių, kuriuo panaikinama Direktyva 2004/67/EB (OL 2010 L 295, p. 1).

Pakeitimai:

1.
Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas
Nr. [IX-130](#), 2000 12 21, Žin., 2000, Nr. 113-3618 (2000 12 30)
GAMTINIŲ DUJŲ ĮSTATYMO 23 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMAS

2.
Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas
Nr. [IX-382](#), 2001-06-19, Žin., 2001, Nr. 56-1980 (2001-06-30)
GAMTINIŲ DUJŲ ĮSTATYMO 2, 5, 8, 12, 15, 20, 21, 22, 23 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR
PAPILDYMO ĮSTATYMAS
Šis įstatymas įsigalioja nuo 2001 m. liepos 1 d.

3.
Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas
Nr. [IX-927](#), 2002-06-04, Žin., 2002, Nr. 62-2495 (2002-06-21)

GAMTINIŲ DUJŲ ĮSTATYMO 5 STRAIPSNIO PAKEITIMO IR PAPILDYMO ĮSTATYMAS

4.

Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas

Nr. [IX-1334](#), 2003-01-28, Žin., 2003, Nr. 17-709 (2003-02-19)

GAMTINIŲ DUJŲ ĮSTATYMO 20 STRAIPSNIO IR NAFTOS PRODUKTŲ IR NAFTOS VALSTYBĖS
ATSARGŲ ĮSTATYMO 13 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMAS

5.

Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas

Nr. [X-1054](#), 2007-03-20, Žin., 2007, Nr. 43-1626 (2007-04-19)

GAMTINIŲ DUJŲ ĮSTATYMO PAKEITIMO ĮSTATYMAS

Nauja įstatymo redakcija nuo 2007 m. balandžio 19 d.

6.

Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas

Nr. [XI-136](#), 2009-01-12, Žin., 2009, Nr. 10-358 (2009-01-27)

GAMTINIŲ DUJŲ ĮSTATYMO 13, 16, 24 IR 25 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMAS

Šis įstatymas įsigalioja 2009 m. vasario 1 d.

7.

Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas

Nr. [XI-353](#), 2009-07-17, Žin., 2009, Nr. 91-3913 (2009-07-31)

GAMTINIŲ DUJŲ ĮSTATYMO 6, 7, 10, 14, 23, 25 STRAIPSNIŲ IR PRIEDO PAKEITIMO
ĮSTATYMAS

Šio įstatymo 5 straipsnio 1 dalyje išdėstyto Gamtinių dujų įstatymo 23 straipsnio 5 dalis įsigalioja 2009 m.
rugpjūčio 1 d.

8.

Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas

Nr. [XI-1220](#), 2010-12-14, Žin., 2010, Nr. 153-7789 (2010-12-28)

GAMTINIŲ DUJŲ ĮSTATYMO 3, 10 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR PAPILDYMO, 13, 16 STRAIPSNIŲ
PRIPAŽINIMO NETEKUSIAIS GALIOS IR ĮSTATYMO TREČIOJO SKIRSNIO PAVADINIMO
PAKEITIMO ĮSTATYMAS

Šis įstatymas, išskyrus 6 straipsnio 2 dalį, įsigalioja 2011 m. sausio 1 d.

9.

Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas

Nr. [XI-1564](#), 2011-06-30, Žin., 2011, Nr. 87-4186 (2011-07-14)

GAMTINIŲ DUJŲ ĮSTATYMO PAKEITIMO ĮSTATYMAS

Nauja įstatymo redakcija nuo 2011-08-01.

Šio įstatymo 1 straipsnyje išdėstyto Lietuvos Respublikos gamtinių dujų įstatymo 29 straipsnis įsigalioja
2013 m. kovo 3 d.

*** Pabaiga ***

Redagavo Aušra Bodin (2011-07-14)

aubodi@lrs.lt